

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-04-18

Diarienummer 0067/23

Handläggare

Elisabeth Kylmänen

Telefon: 031-3680110

E-post: elisabeth.kylmanen@stadshuset.goteborg.se

Kommunstyrelsens yttrande efter stadsrevisionens granskningar av kommunstyrelsen 2022

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande skickas till stadsrevisionen som kommunstyrelsens yttrande med anledning av lämnade rekommendationer till kommunstyrelsen i revisionsredogörelserna:

- Kommunstyrelsen – granskning av verksamhetsåret 2022
- Göteborgs Stad – granskning av räkenskaper och bokslut 2022

Sammanfattning

Stadsledningskontoret förslår att kommunstyrelsen genomför åtgärderna som beskrivs i detta tjänsteutlåtande med anledning av stadsrevisionens rekommendationer efter slutförda granskningar verksamhetsåret 2022.

Kommunstyrelsen – granskning av verksamhetsåret 2022

Stadsrevisionens sammanfattande bedömning är att kommunstyrelsen har skött verksamheten på ett ändamålsenligt sätt, från ekonomisk synpunkt tillfredställande sätt, att räkenskaperna är rättvisande samt att den interna kontrollen har varit tillräcklig. Stadsrevisionen bedömer samtidigt att det finns brister, att delar av verksamheten kan förbättras och lämnar rekommendationer inom följande fem områden:

- kommunstyrelsens uppsikt över stadens säkerhetsarbete
- kontinuitetsförmågan i samhällsviktiga verksamheter i Göteborgs Stad
- styrning och uppföljning av Göteborgs Stads arbete med skyfallshantering
- uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet (kvarstår från 2021)
- uppföljning av organisation och ansvarsfördelning för va-verksamheten (kvarstår från 2021)

Genomförda och planerade åtgärder med anledning av rekommendationerna beskrivs under respektive rubrik i rapporten.

Göteborgs Stad – granskning av räkenskaper och bokslut 2022

Stadsrevisionens bedömning är att Göteborgs Stad i huvudsak har en ändamålsenlig intern kontroll i de redovisningsrutiner som har ingått i årets granskning.

Vidare bedöms Göteborgs Stads årsredovisning inklusive de sammanställda räkenskaperna, i allt väsentligt, vara upprättat i enlighet med lag om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) samt rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning. Årsredovisningen bedöms ge en rättvisande bild av Göteborgs Stads resultat och ställning. Samtidigt bedömer stadsrevisionen att årsredovisningen, i olika delar, behöver utvecklas för att fullt ut följa lagen och rådets rekommendationer och lämnar rekommendationer inom följande två områden:

- god ekonomisk hushållning (kvarstår från 2019)
- rättvisande räkenskaper

Genomförda och planerade åtgärder med anledning av rekommendationerna beskrivs under respektive rubrik i rapporten.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Stadsledningskontoret bedömer att åtgärder som görs och planeras göras i kommunstyrelsens verksamhet med anledning av stadsrevisionen rekommendationer ryms inom kommunledningens ekonomiska ram.

Bedömning ur ekologisk och social dimension

I yttrandet efter stadsrevisionens granskningar lämnar inte stadsledningskontoret aspekter på frågorna utifrån ekologisk och social dimension.

Samverkan

Information om stadsrevisionens granskningar i denna handling har lämnats i förvaltningens samverkansgrupp (FSG) 2023-04-05.

Bilagor

- 1 a. Följebrev kommunstyrelsen 2022
- 1 b. Granskning av kommunstyrelsen verksamhetsåret 2022
- 2 a. Följebrev Göteborgs Stads räkenskaper och bokslut 2022
- 2 b. Granskning av Göteborgs Stads räkenskaper och bokslut 2022

Ärendet

Kommunstyrelsen ska skicka ett yttrande till stadsrevisionen där det framgår vilka åtgärder kommunstyrelsen gjort eller planerar att göra efter avslutade granskningar av kommunstyrelsen verksamhetsåret 2022.

Ärendet innehåller stadsledningskontorets förslag till åtgärder för att förbättra verksamheten med utgångspunkt i rekommendationerna stadsrevisionen lämnat i följande revisionsredogörelser:

- Kommunstyrelsen – granskning av verksamhetsåret 2022.
- Göteborgs Stad – granskning av räkenskaper och bokslut 2022.

Yttrandet ska skickas till stadsrevisionen senast den 21 juni 2023.

Beskrivning av ärendet

Revisorernas uppdrag är att granska den verksamhet som bedrivs i kommunen. Stadsrevisionen har avslutat granskningen av kommunstyrelsen och Göteborgs Stads räkenskaper och bokslut verksamhetsåret 2022 och sammanfattat granskningarna i revisionsredogörelser enligt bilaga 1 och 2 i ärendet. Utöver stadsrevisionens rekommendationer som kommunstyrelsen ska yttra sig över innehåller redogörelserna iakttagelser och bedömningar och stadsledningskontoret använder dessa som en del i ständigt förbättringsarbete för att utveckla och förbättra verksamhet och processer.

1. Kommunstyrelsen – granskning av verksamhetsåret 2022

Stadsrevisionens sammanfattande bedömning är att kommunstyrelsen har skött verksamheten på ett ändamålsenligt sätt, från ekonomisk synpunkt tillfredställande sätt, att räkenskaperna är rättvisande samt att den interna kontrollen har varit tillräcklig.

Årets granskning av kommunstyrelsen omfattar:

- grundläggande granskning av kommunstyrelsens ledning, styrning och interna kontroll
- kommunstyrelsens uppsikt över stadens säkerhetsarbete
- kontinuitetsförmågan i samhällsviktiga verksamheter
- arbete med bostadslösa barnfamiljer
- arbetet med skyfallshantering
- uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet
- uppföljning av organisation och ansvarsfördelning för va-verksamheten

Granskningen av kommunstyrelsens räkenskaper och bokslut omfattar:

- en översiktlig granskning av delårsrapport
- granskning av intern kontroll i redovisningsrutiner
- granskning av årsbokslut

Stadsrevisionen bedömer att det finns brister och att delar av verksamheten kan förbättras och lämnar rekommendationer inom följande fem områden:

- kommunstyrelsens uppsikt över stadens säkerhetsarbete
- kontinuitetsförmågan i samhällsviktiga verksamheter i Göteborgs Stad
- styrning och uppföljning av Göteborgs Stads arbete med skyfallshantering

- uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet (kvarstår från 2021)
- uppföljning av organisation och ansvarsfördelning för va-verksamheten (kvarstår från 2021)

Nedan framgår vilka åtgärder som vidtagits med anledning av rekommendationerna samt stadsledningskontorets förslag till åtgärder.

1.1 Granskning av kommunstyrelsen uppsikt över stadens säkerhetsarbete

Bakgrund och rekommendation

Syftet med granskningen har varit att bedöma om kommunstyrelsens uppsikt över stadens säkerhetsarbete bedrivs systematiskt och ändamålsenligt.

Stadsrevisionens bedömer att stadsledningskontoret har en organisation för såväl säkerhetsarbetet som för arbetet med uppföljning och uppsikt vilket ger goda förutsättningar för säkerhetsarbetet. Samtidigt är bedömningen att det krävs en mer utvecklad uppföljning av stadens samlade säkerhetsarbete och att uppföljning av nämndernas och styrelsernas värdering av om säkerhetsnivån är acceptabel bidrar till kunskap om stadens samlade säkerhetsläge.

Stadsrevisionen rekommenderar kommunstyrelsen att stärka uppsikten över Göteborgs Stads samlade säkerhetsarbete.

Vidtagna åtgärder och/eller stadsledningskontorets förslag till åtgärder

Göteborgs Stads säkerhetspolicy, i vilken bland annat nämnders och styrelserns arbete kopplat till värdering av säkerhetsnivåer regleras, kommer att ses över med utgångspunkt i det försämrade säkerhetspolitiska läget samt utvecklingen inom det civila försvaret och vid behov revideras.

Stadsledningskontoret kommer att se över och utveckla rutinerna för uppföljning och uppsikt av stadens samlade säkerhetsarbete för att säkerställa ett relevant och mer systematiskt arbetssätt än dagens.

I enlighet med pågående uppdrag kring minskad administration bedömer stadsledningskontoret även att övriga befintliga strukturer för stadens säkerhetsarbete bör nyttjas för att utveckla systematiken gällande uppsikt och uppföljning. Exempelvis har Göteborgs Stads riktlinje för hantering av säkerhetsrisker upphävts och Göteborgs Stads riktlinje för informationssäkerhet reviderats för att möta behovet av tydligare styrning och vägledning inom området. De regelbundna säkerhetsdagarna bestående av säkerhetschefer från stadens förvaltningar och bolag, samt det nyligen uppstartade nätverket för informationssäkerhet, nyttjas vid behov för att lyfta särskilda frågor.

1.2 Granskning av kontinuitetsförmågan i samhällsviktiga verksamheter i Göteborgs Stad

Bakgrund och rekommendation

Syftet med granskningen har varit att bedöma om kommunstyrelsen, kretslopp och vattennämnden, Renova AB, Renova Miljö AB, socialnämnden Hisingen och äldre samt vård- och omsorgsnämnden har en ändamålsenlig kontinuitetsplanering och om kommunstyrelsen leder, samordnar och följer upp stadens kontinuitetsplanering på ett ändamålsenligt sätt.

Stadsrevisionens samlade bedömning är att kommunstyrelsen har en ändamålsenlig kontinuitetsplanering i alla delar som rör kommunstyrelsens egen verksamhet. Kommunstyrelsen har också en organisation och arbetssätt för samordning som krävs enligt stadens riktlinjer. Samtidigt är bedömningen att den förebyggande samordningen kan utvecklas, bland annat inom personalförsörjningsområdet i händelse av en störning. Kommunstyrelsen brister i sin uppsikt då ingen uppföljning av kontinuitetsplaneringen i stadens nämnder och bolag skett. Kommunstyrelsen har inte heller följt upp Göteborgs Stads plan för krisberedskap och civilt försvar.

Stadsrevisionen rekommenderar kommunstyrelsen att följa upp Göteborgs Stads plan för arbetet med krisberedskap och civilt försvar 2021–2023 och återrapportera resultatet till kommunfullmäktige.

Stadsrevisionen rekommenderar kommunstyrelsen att utreda förutsättningarna för ett staden-gemensamt användande av personal i händelse av störningar i stadens samhällsviktiga verksamheter.

Stadsrevisionen rekommenderar kommunstyrelsen att utöva en systematisk uppsikt över nämndernas och bolagens kontinuitetsförmåga.

Vidtagna åtgärder och/eller stadsledningskontorets förslag till åtgärder

Uppföljning av plan för arbetet med krisberedskap och civilt försvar

Stadsledningskontoret kommer att följa upp Göteborgs Stads plan för arbetet med krisberedskap och civilt försvar 2021–2023 under 2023. Resultatet från uppföljningen kommer att återrapporteras till kommunfullmäktige och utgöra underlag till den nya planen för perioden 2024–2027.

Förutsättningar för ett staden-gemensamt användande av personal

Stadsledningskontoret har inom ramen för arbetet utifrån Riktlinje för höjd beredskap i uppdrag att bland annat planera för en stadenövergripande resursfunktion för personalförsörjning/bemanning. Arbetet med denna resursfunktion kommer att pågå under 2023. Stadsledningskontoret utreder parallellt de juridiska förutsättningarna för att kunna aktivera resursfunktionerna även vid samhällsstörningar i fredstid.

När det gäller arbetsrättslig vägledning i tillämpning av gällande lag och avtal för åtgärder för att bemanna är det framtaget. Aktuella kollektivavtal i form av Krislägesavtal (KLA) och Kollektivavtal för krigs och beredskapstillstånd (KB-avtalet) är antagna för stadens förvaltningar, samt kommunala bolag anslutna till Sobona.

Uppsikt över nämndernas och bolagens kontinuitetsförmåga

Det finns i dagsläget ingen specifik lag eller andra krav som direkt reglerar stadens arbete med kontinuitetshantering. I Göteborgs Stads plan för arbetet med krisberedskap och civilt försvar 2021–2023 står emellertid skrivet att nämnder och bolagsstyrelser som bedriver samhällsviktig verksamhet bör bedriva ett arbete med kontinuitetshantering för att säkerställa verksamheten på tolerabel nivå.

Stadsledningskontoret kommer, inom ramen för arbetet med mandatperiodens nya plan för arbetet med krisberedskap och civilt försvar 2024–2027, undersöka behov av att utveckla styrningen och samordningen av stadens arbete med kontinuitetsplanering, inklusive möjliga åtgärder för en ökad systematik vad gäller uppföljning. Befintliga och alternativa metodstöd kommer att ses över i samband med detta.

1.3 Styrning och uppföljning av Göteborgs Stads arbete med skyfallshantering

Syftet med granskningen har varit att granska om den kommunövergripande styrningen och uppföljningen av stadens samlade arbete med skyfallshantering är tillräcklig.

Den sammanvägda bedömningen är att det inte fattats tillräckligt med kommunövergripande beslut om vad staden ska uppnå inom området och i vilken takt det ska ske, ansvaret för stadens nämnder och bolag är inte tillräckligt tydligt utpekat och uppföljningen av det samlade arbetet har inte varit tillräckligt. Beaktat att utmaningarna inom området är omfattande blir behovet av en ändamålsenlig styrning, ansvarsfördelning och uppföljning av stadens arbete än mer väsentlig. Detta gäller både för de åtgärder som är möjliga att genomföra idag och de åtgärder som kanske först går att vidta med ändrade förutsättningar.

Stadsrevisionen rekommenderar kommunstyrelsen att vidareutveckla den kommunövergripande styrningen av stadens arbete med skyfallshantering.

Vidtagna åtgärder och/eller stadsledningskontorets förslag till åtgärder

Stadsledningskontoret kommer inom ramen för Klimatanpassningsplanen att ta fram åtgärder för bland annat framdriften av stadens skyfallshantering och åtgärderna kan följas upp i uppsikten mot berörda nämnder. Stadsledningskontoret ingår även i stadens styrgrupp för vatten som samordnar dagvatten, skyfallshantering, miljökvalitetsnorm för vatten samt högt vatten.

1.4 Uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet

Bakgrund och rekommendation

Stadsrevisionen granskade år 2021 kommunstyrelsens systematiska arbetsmiljöarbete och gjorde bedömningen att kommunstyrelsen i huvudsak bedriver ett systematiskt arbetsmiljöarbete samt förebygger risk för ohälsa på grund av organisatoriska och sociala förhållanden. Samtidigt fanns det möjlighet att stärka det systematiska arbetsmiljöarbetet på stadsledningskontoret ytterligare. Efter årets uppföljning bedömer stadsrevisionen att åtgärder har vidtagits för att omhänderta de brister som framkom i förra årets granskning men att ytterligare åtgärder krävs och rekommendationen kvarstår därmed.

I den årliga uppföljningen av det systematiska arbetsmiljöarbetet bedömer stadsrevisionen, i likhet med stadsledningskontoret, att underlaget är bristfälligt i och med få svar. Dessutom att strukturen för uppföljning behöver ses över så att samtliga delar av Arbetsmiljöverkets föreskrift för det systematiska arbetsmiljöarbetet fångas in. Att frågorna i uppföljningen behöver besvaras med ett ja eller nej för att kunna bedöma om arbetsmiljöarbetet fungera bra samt att det inte bör vara en bedömning av hur det generellt fungerar på hela arbetsplatsen.

Stadsrevisionen rekommenderar kommunstyrelsen att stärka det systematiska arbetsmiljöarbetet så att det följer gällande föreskrifter och riktlinjer.

Vidtagna åtgärder och/eller stadsledningskontorets förslag till åtgärder

Stadsledningskontoret har vidtagit följande åtgärder utifrån stadsrevisionens rekommendationer: För att säkerställa att alla samtliga delar av arbetsmiljöverkets föreskrift för det systematiska arbetsmiljöarbetet fångas in kommer förvaltningen att genomföra uppföljningen av det systematiska arbetsmiljöarbetet enligt den nyinrättade staden-övergripande processen som stadsledningskontoret arbetat fram för alla

förvaltningar. Det innebär att stadens underlag för uppföljningsmall som också innehåller svarsalternativen ja och nej kommer att användas vid förvaltningens årliga uppföljning.

För att säkerställa att underlagen för uppföljningen inte blir bristfälliga på grund av för få svar kommer förvaltningen att stärka kommunikationen kring vikten av uppföljningen av det systematiska arbetsmiljöarbetet och nödvändigheten av ett fullgott uppföljningsunderlag samt införa en påminnelsehantering vid uteblivna svar.

1.5 Uppföljning av organisation och styrning av va-verksamheten

Bakgrund och rekommendation

Stadsrevisionen granskade år 2021 kretslopp och vattennämndens genomförande av uppdraget som huvudman och beställare och gjorde då iakttagelser som avser stadens organisation och ansvarsfördelning för va-verksamheten som har bäring på kommunstyrelsens uppsiktsplikt samt styrande dokument inom området. Efter årets uppföljning ser stadsrevisionen positivt på att kommunstyrelsen har vidtagit åtgärder för att omhänderta de brister som framkom i förra årets granskning men rekommendationen kvarstår i avvaktan på att de reviderade styrdokumenterna har tagits fram.

Stadsrevisionen rekommenderar kommunstyrelsen att utreda och klargöra ansvarsförhållandena avseende organisationen och styrningen av va-verksamheten i staden med utgångspunkt i lagen om allmänna vattentjänster.

Vidtagna åtgärder och/eller stadsledningskontorets förslag till åtgärder

Stadsledningskontoret har inlett ett arbete med att se över reglementet för kretslopp och vattennämnden och inlett dialog med förvaltningen för kretslopp och vatten angående utformningen av allmänna bestämmelser för användande av Göteborgs Stads allmänna vatten- och avloppsanläggning (ABVA).

2. Göteborgs Stad – Granskning av räkenskaper och bokslut 2022

Stadsrevisionens bedömning är att Göteborgs Stad i huvudsak har en ändamålsenligt intern kontroll i de redovisningsrutiner som har ingått i årets granskning.

Vidare bedöms Göteborgs Stads årsredovisning inklusive de sammanställda räkenskaperna, i allt väsentligt, vara upprättat i enlighet med lag om kommunal bokföring och redovisning samt rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning.

Årsredovisningen bedöms ge en rättvisande bild av Göteborgs Stads resultat och ställning. Samtidigt bedömer stadsrevisionen att årsredovisningen, i olika delar, behöver utvecklas för att fullt ut följa lagen och rådets rekommendationer och lämnar rekommendationer inom följande två områden:

- god ekonomisk hushållning (kvarstår från 2019)
- rättvisande räkenskaper

2.1 God ekonomisk hushållning

Bakgrund och rekommendation

Kommunfullmäktige har beslutat om verksamhetsmål för god ekonomisk hushållning. Granskningen visar att utfall för indikatorerna som mäter måluppfyllelse saknas i delar. Positivt är att vissa åtgärder har genomförts för att tydligare koppla uppföljningen till den genomförda verksamheten. Men stadsrevisionens bedömning från tidigare år kvarstår att den valda styrmodellen brister i sin koppling till den genomförda verksamheten i stadens nämnder och bolag.

Stadsrevisionen rekommenderar kommunstyrelsen att utveckla styrsystemet för att säkerställa en effektiv styrning mot verksamhetsmål av betydelse för god ekonomisk hushållning. Rekommendationen kvarstår från 2019.

Vidtagna åtgärder och/eller stadsledningskontorets förslag till åtgärder

Stadsledningskontoret konstaterar i likhet med tidigare år att revisionen anser att det är svårt att följa en röd tråd i styrning mellan mål på olika nivåer. Orsakssambandet mellan stadens genomförda verksamhet och utfallet på flera indikatorer, i de fall värden finns, framstår som svagt eller svårt att belägga. Stadsrevisionen pekar på i uppföljningen av föregående års rekommendation att åtgärder har genomförts för att tydligare koppla uppföljningen till genomförd verksamhet. Samtidigt kvarstår deras bedömning att den valda styrmodellen brister i sin koppling till den genomförda verksamheten i stadens nämnder och bolag. Styrmodellens uppbyggnad utgör ramarna för stadens styrning och att arbetet med att utveckla styrmodellen behöver fortsätta.

Stadsledningskontoret konstaterar att vi nu går in i en ny mandatperiod med en ny struktur på budget som behöver tas om hand och följas upp under 2023. Målen i den av kommunfullmäktige antagna budgeten för 2023 är nu ansvarssatta och stadsledningskontoret kommer i samband med stadens delårsrapport för augusti göra en första uppföljning av hur nämnder och styrelser har tagit sig an dessa mål.

Stadsledningskontoret kommer också i samband med förutsättningar för budget 2024 - 2026 ge en översiktlig bild av hur måluppföljningen ska arbetas in i stadens planerings- och uppföljningsprocess.

2.2 Rättvisande räkenskaper

Bakgrund och rekommendation

Räkenskaperna bedöms i allt väsentligt vara rättvisande. Årsredovisningens balans och resultaträkning har stämts av mot stadens redovisning utan väsentliga avvikelser.

Stadsrevisionen lämnar två rekommendationer inom området. Den första gäller att konsten inte redovisas i enlighet med lag om kommunal bokföring och redovisning och i enlighet med god redovisningssed eftersom kulturnämndens konstsamlingar inte finns upptagna i balansräkningen. Den andra rekommendationen gäller att det finns osäkerheter avseende klassificeringen av tecknade leasingavtal och för att säkerställa att god redovisningssed tillämpas behövs ytterligare utredning.

Stadsrevisionen rekommenderar kommunstyrelsen att säkerställa en redovisning av konstinnehav i enlighet med lag om kommunal bokföring och redovisning och Rådet för kommunal redovisnings rekommendationer.

Stadsrevisionen rekommenderar kommunstyrelsen att utreda om leasingavtalen utgör finansiell leasing eller inte, samt eventuella effekter på redovisningen.

Vidtagna åtgärder och/eller stadsledningskontorets förslag till åtgärder

Den första rekommendationen gäller stadens redovisning av konst och samtidigt har kulturnämnden fått en liknande rekommendation för året vilken kvarstår från granskningen avseende 2021 års bokslut. Konst som köps in eller doneras ska värderas och tas upp i resultat- och balansräkningen om intäktskriterierna enligt RKR R2 Intäkter är uppfyllda.

Kulturnämnden redovisar för närvarande, i enlighet med instruktion från stadsledningskontoret, ingen inköpt konst som tillgångar i balansräkningen. Över tid har ett stort antal donationer av konstföremål till högt värde erhållits men redovisas inte som tillgångar i balansräkningen. Posten saknas därmed också i stadens sammanställda räkenskaper. Vid avvikelser från rekommendation från RKR ska upplysningar lämnas i not. Information om avvikelse avseende redovisning av konst saknas i Göteborgs Stads årsredovisning 2022.

Stadsrevisionen bedömer att konsten inte redovisas i enlighet med LKBR och i enlighet med god redovisningssed och bedömer att tillgångarnas värde i kommunens bokslut och sammanställda redovisning är upptagna till ett för lågt belopp. Eftersom en sammanställning av konstens värde inte kunnat erhållas kan en bedömning av hur hanteringen påverkar ställningen i staden och sammanställda räkenskaper inte göras. Utifrån kända förhållanden bedömer stadsrevisionen att risken för väsentliga fel i stadens- och de sammanställda räkenskaperna är låg men att det behöver utredas vidare för att utesluta risken helt.

Konstinköp

Stadens redovisningsprinciper finns under not 1 i Göteborgs Stads årsredovisning 2022. Där framgår gränsdragning mellan kostnad och investering avseende konst: ”För konst tillämpas avvikande gräns om två prisbasbelopp, med undantag för de fall som utgör konstnärlig utsmyckning/gestaltning enligt den så kallade enprocentregeln. Den avvikande gränsen för konst är ett avsteg från RKR R4 Materiella anläggningstillgångar. Det görs därför att ändamålet med inköpen i första hand är att främja lokal kultur och beloppen dessutom är obetydliga i förhållande till stadens investeringsvolym.”

Denna tillämpning kvarstår även fortsättningsvis och av samma skäl.

Donationer av konst

Stadsledningskontoret avvaktar resultatet av kulturförvaltningens fortsatta utredning, vilken är föranledd av deras erhållna rekommendation, för att se om detta skulle ge upphov till ändrad redovisning avseende donationer. Utredningen ska enligt utredningsdirektivet slutföras senast den 31 december 2023.

Information om hantering kommer att förtydligas i stadens redovisningsprinciper.

Beträffande historiska anskaffningsvärden bedömer stadsledningskontoret att det skulle strida mot förbudet mot uppskrivning i LKBR att i efterhand ta in dessa i balansräkningen.

Den andra rekommendationen gäller stadens hantering av leasingavtal. Enligt RKR R5 som behandlar leasing kan leasingavtal klassificeras som antingen finansiell- eller operationell leasing.

Göteborgs Stad redovisar leasingkostnader och staden har gjort bedömningen att de stora externa leasingavtalen där staden är leasingtagare avser operationell leasing samt att inga finansiella kontrakt finns där staden är leasinggivare. I årets granskning framkommer att några av stadens bolag har så kallade ”produktionsbaserade hyresavtal” där hyresgästen i de flesta fall är Göteborgs Stad och där avtalsförhållandena indikerar att det rör sig om finansiella leasingavtal.

Ett arbete har satts i gång hos Higab för att utreda huruvida de så kallade ”produktionsbaserade hyresavtal” utgör finansiell leasing eller inte. Tillsammans med redovisningsexperter från PwC har en genomgång påbörjats med att inventera och bedöma kontrakten. Därutöver görs en översyn av villkoren i kontrakten för att det tydligare ska framgå hur de ska definieras. Stadsledningskontoret följer utredningen som bedöms bli klar under 2023.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontorets bedömning är att rekommendationerna i huvudsak kommer att vara omhändertagna när åtgärderna som beskrivs i detta tjänsteutlåtande genomförts.

Chef för område Kontorsledning

Eva Hessman

Anders Roswall

Stadsdirektör

Granskning av verksamhetsåret 2022

Stadsrevisionen har avslutat granskningen av kommunstyrelsen avseende verksamhetsåret 2022. I den bifogade revisionsredogörelsen och revisionsberättelsen framgår våra iakttagelser och bedömningar. Där lämnar vi även rekommendationer och eventuell kritik.

Vi vill betona vikten av att kommunstyrelsen vidtar lämpliga åtgärder med anledning av det vi har kommit fram till i revisionsredogörelsen och revisionsberättelsen. Vi vill därför ha ett yttrande. Av yttrandet ska framgå vilka åtgärder som kommunstyrelsen har gjort eller planerar att göra med anledning av våra rekommendationer. Yttrandet ska skickas till stadsrevisionen@stadsrevisionen.goteborg.se senast den 21 juni 2023.

Göteborg den 21 mars 2023

För revisorsgruppen,
enligt uppdrag

Bengt Bivall
ordförande

Cecilia Bokenstrand
revisionsdirektör

Kommunstyrelsen

– granskning av verksamhetsåret 2022

2023-03-21

Mars 2023

Titel: Kommunstyrelsen – granskning av verksamhetsåret 2022

Diarienummer: 0184/22

Stadsrevisionen i Göteborgs Stad

Yrkesrevisor: Lisa Nöjd och Cecilia Ribeiro Goncalves

www.goteborg.se/stadsrevisionen

Innehåll

1	Inledning	4
1.1	Sammanfattande bedömning	4
2	Grundläggande granskning	6
2.1	Iakttagelser	6
2.2	Bedömning	8
3	Kommunstyrelsens uppsikt över stadens säkerhetsarbete	9
3.1	Iakttagelser	9
3.2	Bedömning	11
4	Projektgranskning.....	12
4.1	Kontinuitetsförmåga i samhällsviktiga verksamheter i Göteborgs Stad	12
4.2	Granskning av Göteborgs Stads arbete med bostadslösa barnfamiljer	13
4.3	Styrning och uppföljning av Göteborgs Stads arbete med skyfallshantering	14
5	Granskning av räkenskaper och bokslut.....	15
5.1	Översiktlig granskning av delårsrapport.....	15
5.2	Granskning av intern kontroll i redovisningsrutiner	15
5.3	Granskning av årsbokslut.....	16
6	Uppföljning av tidigare granskning	16
6.1	Uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet	16
6.2	Uppföljning av organisation och ansvarsfördelning för verksamheten	18
7	Stadsrevisionens uppdrag och rapportering	22
8	Språkbruk och revisionstermer	22

1 Inledning

Kommunstyrelsen ansvarar för att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande föreskrifter och enligt de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige har bestämt. Kommunstyrelsen ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig samt att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.

Revisorernas uppdrag är att granska räkenskaper, verksamhet och intern kontroll för verksamheten. Stadsrevisionens granskning omfattar kommunstyrelsens ansvar som egen nämnd men även som ansvarig för att leda och samordna samt bedriva uppsikt över övriga nämnders och styrelser verksamhet.

Granskningen av kommunstyrelsens verksamhet omfattar:

- grundläggande granskning av kommunstyrelsens ledning, styrning och interna kontroll
- kommunstyrelsens uppsikt över stadens säkerhetsarbete
- kontinuitetsförmågan i samhällsviktiga verksamheter
- arbetet med bostadslösa barnfamiljer
- arbetet med skyfallshantering
- uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet
- uppföljning av organisation och ansvarsfördelning för va-verksamheten.

Granskningen av kommunstyrelsens räkenskaper och bokslut omfattar:

- en översiktlig granskning av delårsrapport
- granskning av intern kontroll i redovisningsrutiner
- granskning av årsbokslut.

1.1 Sammanfattande bedömning

Stadsrevisionens sammanfattande bedömning är att kommunstyrelsen har skött verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, att räkenskaperna är rättvisande samt att den interna kontrollen har varit tillräcklig. Vi bedömer samtidigt att delar av kommunstyrelsens verksamhet behöver förbättras. Därför lämnar vi rekommendationer till kommunstyrelsen. Rekommendationerna sammanfattas i nedanstående tabell.

Område	Rekommendation
Kommunstyrelsens uppsikt över stadens säkerhetsarbete	Stadsrevisionen rekommenderar kommunstyrelsen att stärka uppsikten över Göteborgs Stads samlade säkerhetsarbete.
Kontinuitetsförmåga i samhällsviktiga verksamheter i Göteborgs Stad	Stadsrevisionen rekommenderar kommunstyrelsen att följa upp Göteborgs Stads plan för arbetet med krisberedskap och civilt försvar 2021–2023 och återrapporera resultatet till kommunfullmäktige. Stadsrevisionen rekommenderar kommunstyrelsen att utreda förutsättningarna för ett stadengemensamt användande av personal i händelse av störningar i stadens samhällsviktiga verksamheter. Stadsrevisionen rekommenderar kommunstyrelsen att utöva en systematisk uppsikt över nämndernas och bolagens kontinuitetsförmåga.
Styrning och uppföljning av Göteborgs Stads arbete med skyfallshantering	Stadsrevisionen rekommenderar kommunstyrelsen att vidareutveckla den kommunövergripande styrningen av stadens arbete med skyfallshantering.
Uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet	Stadsrevisionen rekommenderar kommunstyrelsen att stärka det systematiska arbetsmiljöarbetet så att det följer gällande föreskrifter och riktlinjer. (Rekommendationen lämnades 2021)
Uppföljning av organisation och ansvarsfördelning för va-verksamheten	Stadsrevisionen rekommenderar kommunstyrelsen att utreda och klargöra ansvarsförhållandena avseende organisationen och styrningen av va-verksamheten i staden med utgångspunkt i lagen om allmänna vattentjänster. (Rekommendationen lämnades 2021)

2 Grundläggande granskning

Den grundläggande granskningen är avvikelsebaserad och inriktad på att bedöma om kommunstyrelsen, på en övergripande nivå, har en ändamålsenlig systematik samt struktur och arbetssätt när det gäller ledning och styrning samt intern kontroll för att kunna:

- genomföra sitt uppdrag på ett ändamålsenligt sätt
- ha en ändamålsenlig styrning, uppföljning och rapportering av sin ekonomi
- ha en tillräcklig intern styrning, uppföljning och kontroll.

2.1 Iakttagelser

2.1.1 Arbetet med grunduppdraget och fullmäktiges budget

Vi har översiktligt granskat kommunstyrelsens arbete med grunduppdraget och de specifika mål och uppdrag som fullmäktiges tilldelat kommunstyrelsen. Inga avvikelser har noterats som indikerar att kommunstyrelsen inte har planerat och genomfört grunduppdraget i enlighet med reglementet och fullmäktiges budget.

Fullmäktige har gett kommunstyrelsen fyra specifika mål, varav tre gäller för samtliga nämnder. Det fjärde specifika målet är att se till att stadens finansiella mål efterlevs. I kommunstyrelsens delårsrapportering redogörs för de arbeten stadsledningskontoret planerar och driver kopplat till respektive mål. För några av målen finns en kort analys av resultatet. Fullmäktiges budget anger att nämnd och styrelse ska fatta beslut om indikatorer för de specifika målen som tilldelats. Granskningen visar att kommunstyrelsen inte har beslutat om indikatorer för de nämndspecifika målen. Det går inte heller att utläsa i vilken grad måluppfyllelse har nåtts eller bedömts när det gäller kommunstyrelsen som egen nämnd.

2.1.1.1 Återrapportering av mål om god ekonomisk hushållning

I föregående års granskning bedömde stadsrevisionen att det behövdes en tydligare ledning, styrning och bättre uppföljning av hur stadens nämnder och styrelser omhändertar fullmäktiges mål om god ekonomisk hushållning. Bedömningen vilade på iakttagelsen att det saknades en enhetlighet i hur nämnderna och styrelserna återrapporterade om fullmäktiges olika mål och att det försvårade möjligheten att avgöra om staden har en god ekonomisk hushållning.

Stadsrevisionen konstaterar, i likhet med föregående år, att nämnderna och styrelserna hanterar fullmäktiges mål på skilda sätt. Flera delårsrapporteringar innehåller beskrivningar av hur arbetet med målen går till snarare än en bedömning av måluppfyllelse. I vissa rapporter går det att, utifrån ett målvärde och bedömd prognos, utläsa förväntad måluppfyllelse.

I den samlade rapporteringen av stadens ekonomi och måluppfyllelse framgår att stadsledningskontorets bedömning för flera mål skiljer sig från vad nämnderna och styrelserna själva har bedömt. Detta förklaras delvis av olika utgångspunkter vid bedömningen.

2.1.2 Styrning, uppföljning och rapportering av ekonomi

Kommunstyrelsen ska se till att verksamheten bedrivs inom de ekonomiska ramarna som fullmäktige har gett verksamheten. Kommunstyrelsen ska också se till att det finns en kontinuerlig ekonomisk uppföljning och rapportering. Vi har översiktligt granskat kommunstyrelsens styrning av ekonomin samt dess ekonomiska uppföljning och rapportering.

Vår granskning visar att kommunstyrelsen har bedrivit verksamheten inom de ekonomiska ramarna för året. Kommunstyrelsen redovisar ett överskott om 14,1 miljoner kronor.

Kommunstyrelsen har beslutat att en rimlig nivå för eget kapital är 8 miljoner kronor. Det egna kapitalet uppgår till 22,1 miljoner kronor för 2022. Kommunstyrelsen återredovisar årets överskott för att återställa den beslutade nivån på eget kapital som tidigare har överskridits.

Granskningen visar att den uppföljning och rapportering som kommunstyrelsen får om den egna ekonomin sker via delårsrapporterna. De ekonomiska analyserna i dessa rapporter har varit kortfattade. Vi har noterat att kommunstyrelsen enligt plan ska få en mer frekvent skriftlig avrapportering av ekonomin under 2023.

2.1.3 Systematik för intern styrning, uppföljning och kontroll

I kommunallagen anges att nämnderna var och en inom sitt område ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt enligt de föreskrifter som gäller för verksamheten. De ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt. Kommunstyrelsen ska se till att det finns ett systematiskt arbete med intern styrning och kontroll och riskhantering inom väsentliga områden. Kommunstyrelsen ska även följa upp och utvärdera detta arbete. Vi har översiktligt granskat kommunstyrelsens systematik för intern styrning, uppföljning och kontroll.

Enligt riktlinjerna för styrning, uppföljning och kontroll ska kommunstyrelsen, utifrån den samlade riskbilden, besluta om en internkontrollplan. Denna ska innehålla de områden/processer som särskilt ska granskas under kommande verksamhetsår för att verifiera att redan införda åtgärder har fått avsedd effekt. Kommunstyrelsens internkontrollplan innefattar fyra riskområden, men inget av dessa områden går att härleda till den samlade riskbilden. Uppföljningen av kontrollerna sker i årsrapporten i enlighet med kommunstyrelsens beslut.

2.1.3.1 Arbetsmiljöverket om det systematiska arbetsmiljöarbetet

Stadsrevisionen noterar att Arbetsmiljöverket har meddelat ett beslut (2022-09-22) om två vitesförelägganden om 300 000 kronor vardera. Dels ska stadsledningskontoret vid ett visst datum ha säkerställt att det finns rutiner för årlig uppföljning av hela verksamheten (Göteborgs Stad). Dels ska stadsledningskontoret senast den 15 maj 2023 ha genomfört en årlig uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet av hela verksamheten (Göteborgs Stad). Stadsledningskontoret uppger att med anledning av detta har en rutin för årlig uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet och arbetet med aktiva åtgärder för Göteborgs Stad upprättats. Beslut om rutinen har fattats under 2023.

Den årliga uppföljningen är planerad att redovisas för kommunfullmäktige i samband med delårsrapporten för mars 2023. Stadsrevisionen kommer fortsatt att följa arbetet under 2023.

2.2 Bedömning

Bedömningen är att kommunstyrelsen, på en övergripande nivå, har en ändamålsenlig systematik samt struktur och arbetssätt när det gäller ledning och styrning samt intern kontroll för att kunna:

- genomföra sitt uppdrag på ett ändamålsenligt sätt
- ha en ändamålsenlig styrning, uppföljning och rapportering av sin ekonomi
- ha en tillräcklig intern styrning, uppföljning och kontroll.

När det gäller kommunstyrelsens uppdrag att leda och samordna stadens verksamheter med syfte att säkerställa god måluppfyllelse och optimering av stadens resurser är bedömningen att det kan stärkas. Nämndernas och styrelsernas olika sätt att återrapporera fullmäktiges budgetmål kan innebära en risk för att underlagen som ligger till grund för bedömningen av måluppfyllelsen av god ekonomisk hushållning för staden som helhet inte ger en rättvisande bild.

Vi bedömer att kommunstyrelsen i huvudsak har en ändamålsenlig styrning, uppföljning och rapportering av sin ekonomi men att analyserna vid avvikelser i uppföljningsrapporterna kan utvecklas. Den mer frekventa skriftliga avrapporteringen av ekonomin som planeras för 2023 är, enligt vår bedömning, en förbättring.

Avslutningsvis är det vår bedömning att kommunstyrelsen har sett till att det finns en systematik för intern styrning, uppföljning och kontroll.

3 Kommunstyrelsens uppsikt över stadens säkerhetsarbete

Alla delar av stadens verksamheter ska omfattas av ett långsiktigt och kontinuerligt säkerhetsarbete. Detta framgår av stadens säkerhetspolicy som syftar till att skapa en stadengemensam inriktning och samsyn på säkerhetsarbetet samt att tydliggöra ansvar och övergripande krav. Enligt policyn är säkerhet en del av verksamhetens riskhantering och kan beskrivas som förmågan att upprätthålla en definierad risknivå. Åtgärdsområden som ska inkluderas i säkerhetsarbetet är personsäkerhet, fysisk säkerhet, informationssäkerhet och krisberedskap. Stadens riktlinje för hantering av säkerhetsrisker gäller för stadens nämnder och styrelser och syftar till en effektiv, ändamålsenlig och samstämd hantering av säkerhetsrisker inom Göteborgs Stad för att på så sätt stärka stadens måluppfyllelse och leveransförmåga.

Enligt kommunallagen har kommunstyrelsen att utöva uppsikt över att stadens nämnder och bolagsstyrelser fullgör sina uppgifter inom olika verksamhetsområden i enlighet med vad kommunfullmäktige har bestämt, lag eller annan författning.

Granskningen har syftat till att bedöma om kommunstyrelsens uppsikt över stadens säkerhetsarbete bedrivs systematiskt och ändamålsenligt.

Granskningen har avgränsats till att omfatta stadsledningskontorets verksamhetsområde för säkerhet. Verksamhetsområdet för uppföljning och uppsikt har endast granskats översiktligt avseende den övergripande metodiken för uppsikt.

Granskningen har genomförts genom intervjuer och dokumentgranskning. Revisionskriterierna utgörs av tillämpliga delar i:

- kommunallagen (2017:725) kapitel 6 §1
- säkerhetsskyddslag (2018:585)
- reglemente för Göteborgs Stads kommunstyrelse
- Göteborgs Stads säkerhetspolicy
- Göteborgs Stads riktlinje för hantering av säkerhetsrisker
- ledning och styrning vid stadsledningskontoret (dnr:0664/21)
- stadsledningskontorets anvisning och vägledning för uppsikt och uppföljning ur ett controllerperspektiv.

3.1 Iakttagelser

3.1.1 Organiseringen vid stadsledningskontoret

Stadsledningskontoret har en organisation för samordning av stadens säkerhetsarbete, för kontorets interna säkerhetsarbete samt för stadsledningskontorets

arbete med uppsiktsplikten.¹ På avdelningsnivå har säkerhetsarbetet organiserats utifrån de fyra områden som ska ingå enligt säkerhetspolicyn, det vill säga personsäkerhet, fysisk säkerhet, informationssäkerhet samt säkerhetsskydd.

Arbetet med personsäkerhet omfattar stadsledningskontorets ledningsgrupp, kommunstyrelsens och fullmäktiges politiker. Fysisk säkerhet omfattar de byggnader där dessa bedriver sin verksamhet. I intervjuerna efterfrågas det en ökad tydlighet kring vad som gäller om personsäkerhet för stadens förtroendevalda.

När det gäller informationssäkerhet så finns det en samverkan med Intraservice avseende de kommungemensamma interna tjänsterna. Gällande stadens samlade informationssäkerhetsarbete har stadsrevisionen i en tidigare granskning rekommenderat kommunstyrelsen att stärka uppsikten.² Med anledning av rekommendationen beslutade kommunstyrelsen att vissa åtgärder skulle vidtas. En åtgärd var att stadsledningskontoret, inom ramen för uppsiktsplikten, skulle följa hur stadens förvaltningar och bolag utvecklade arbetet inom säkerhetsområdet, bland annat genom egenkontroller. Enligt uppgift ska en uppföljning av säkerhetsarbetet på generell basis ha genomförts i samband med att rekommendationen lämnades. Vi har inte fått bekräftat att åtgärden eller uppföljningen har genomförts.

Arbetet med säkerhetsskydd omfattar stadsledningskontorets verksamhet. Med hänvisning till att säkerhetsskydd lyder under egen lagstiftning ingår även ett utvecklingsperspektiv gentemot staden som helhet och samverkan med de tre övriga säkerhetsområdena.

3.1.2 Ansvar för säkerhet och säkerhetsskydd

Säkerhetspolicyn anger att förvaltnings- och bolagschefer ska utse en säkerhetschef med befogenhet att vara drivande, hålla ihop, initiera och genom stöd och uppföljning utveckla säkerhetsarbetet.

Säkerhetsskyddslagen anger att den som till någon del bedriver säkerhetskänslig verksamhet ska utreda behovet av säkerhetsskydd (dokumenterad säkerhetsskyddsanalys). Vid en verksamhet som omfattas av denna lag ska det finnas en säkerhetsskyddschef, om det inte är uppenbart obehövligt. Säkerhetsskyddschefen ska leda och samordna säkerhetsskyddsarbetet samt kontrollera att verksamheten bedrivs enligt lagen och de föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen. Detta ansvar kan inte delegeras.³ Den som har utsetts till säkerhetschef är oftast även säkerhetsskyddschef.

Länsstyrelsen, som är tillsynsmyndighet när det gäller säkerhetsskydd, har beslutat att förelägga Göteborgs Stad att, senast den 6 mars 2023, lämna information avseende stadens samlade säkerhetsskyddsarbete. Länsstyrelsen bedömer att

¹ Ledning och styrning vid stadsledningskontoret, beslutad av stadsdirektören 2021-05-05 diarienummer: 0664/21.

² Granskning av informationssäkerhetsarbetet i Göteborgs Stad, 2017, diarienummer: 023/17.

³ Säkerhetsskyddslag (2018:585) 2 kap. 1 och 7§§.

Göteborgs Stad är att anse som en verksamhetsutövare och ska därför inkomma med ett samlat underlag för all säkerhetskänslig verksamhet i stadens samtliga förvaltningar. Detta innebär en säkerhetsskyddsanalys och en säkerhetsskyddsplan för hela Göteborgs Stad. Länsstyrelsen anser med det att stadsdirektören och stadens säkerhetsskyddschef är ytterst ansvariga för stadens säkerhetsskydd.

3.1.3 Uppföljningsarbetet har fått mindre fokus

Av säkerhetspolicyn framgår att säkerhet är en del av verksamhetens riskhantering och kan beskrivas som förmågan att upprätthålla en definierad risknivå. Beslut om behandling av säkerhetsrisker ska dokumenteras, vidare ska statusen på säkerhetsriskerna kontinuerligt övervakas och granskas. Förvaltnings- och bolagsledning ska minst årligen följa upp att säkerhetsnivån är acceptabel med återrapportering till nämnd och styrelse.⁴ I tidigare granskningar av nämnders och styrelsernas säkerhetsarbete har stadsrevisionen konstaterat att denna uppföljning och rapportering brister. I den här granskningen uppges att det saknas en stadengemensam struktur för detta och att stadsledningskontoret inte har kännedom om stadens förvaltningar och bolag genomför denna uppföljning och rapportering.

Med anledning av rådande omvärldsfaktorer har stadens säkerhetsläge under de senaste åren fått ökad uppmärksamhet. Av intervjuerna framkommer att säkerhetsarbetet primärt har handlat om utveckling och uppbyggnad av organisationen och att uppföljningsarbetet har fått mindre utrymme. I viss mån har olika tillsynsrapporter eller liknande kunnat ge en lägesbild som sedan använts som egen input. Stadsledningskontoret har också arbetat för att få en övergripande bild av hur säkerhetsarbetet fungerar inom staden bland annat genom uppföljningar inom områdena säkerhetsskydd och krisberedskap. Exempelvis har nämnders och styrelsernas arbete med beredskaps- och krisledningsplaner följts upp. Vid våra intervjuer uppges att en generell uppföljning inom säkerhetsområdet planeras att genomföras under 2023.

Avslutningsvis framkommer det av granskningen att stadens arbete med uppföljning och uppsiktsfrågor har en tydligare struktur när det gäller stadens nämnder än när det gäller bolagssektorn.

3.2 Bedömning

Av säkerhetspolicyn framgår att säkerhet är en del av verksamhetens riskhantering och kan beskrivas som förmågan att upprätthålla en definierad risknivå. Beslut om behandling av säkerhetsrisker ska dokumenteras och statusen på riskerna ska kontinuerligt övervakas och granskas. Minst årligen ska säkerhetsnivån följas upp med återrapportering till nämnd och styrelse. Vidare ska det finnas en stadengemensam inriktning och samsyn på säkerhetsarbetet och

⁴ Göteborgs Stads säkerhetspolicy.

säkerhetsrisker ska hanteras med syfte att säkerställa en effektiv, ändamålsenlig och samstämd hantering av säkerhetsrisker inom Göteborgs Stad för att på så sätt stärka stadens måluppfyllelse och leveransförmåga.

Bedömningen är att stadsledningskontoret har en organisation för såväl säkerhetsarbetet som för arbetet med uppföljning och uppsikt. Detta bedöms ge goda förutsättningar för att kommunstyrelsens uppsikt över stadens säkerhetsarbete ska kunna bedrivas systematiskt och ändamålsenligt.

Samtidigt är det stadsrevisionens bedömning att det krävs en mer utvecklad uppföljning av stadens samlade säkerhetsarbete. Uppföljning av nämndernas och styrelsernas bedömning av om säkerhetsnivån är acceptabel bidrar till kunskap om stadens samlade säkerhetsläge. Stadsrevisionen ser positivt på det arbete som genomförts och som planeras men anser att arbetet med uppsikten över stadens samlade säkerhetsarbete behöver stärkas.

Stadsrevisionen lämnar följande rekommendation till kommunstyrelsen:

Stadsrevisionen rekommenderar kommunstyrelsen att stärka uppsikten över Göteborgs Stads samlade säkerhetsarbete.

4 Projektgranskning

Stadsrevisionens projektgranskningar innefattar flera nämnder och/eller styrelser och avrapporteras löpande i särskilda revisionsrapporter. Under året har tre projektgranskningar genomförts i vilka kommunstyrelsen har ingått. Nedan redogör vi kort för de genomförda projektgranskningar som berör kommunstyrelsen.

4.1 Kontinuitetsförmåga i samhällsviktiga verksamheter i Göteborgs Stad

Stadsrevisionen har granskat kontinuitetsförmågan i vissa samhällsviktiga verksamheter i Göteborgs Stad. Granskningen syftade till att bedöma om kommunstyrelsen, kretslopp och vattennämnden, Renova AB, Renova Miljö AB, socialnämnden Hisingen och äldre samt vård- och omsorgsnämnden har en ändamålsenlig kontinuitetsplanering och om kommunstyrelsen leder, samordnar och följer upp stadens arbete med kontinuitetsplanering på ett ändamålsenligt sätt.

Stadsrevisionens samlade bedömning är att kommunstyrelsen har en ändamålsenlig kontinuitetsplanering i alla delar som rör kommunstyrelsens egen verksamhet. Kommunstyrelsen har också en organisation och arbetssätt för samordning som krävs enligt stadens riktlinjer. Vi bedömer att den förebyggande samordningen kan utvecklas, bland annat inom personalförsörjningsområdet i händelse av en störning.

Kommunstyrelsen brister i sin uppsikt då ingen uppföljning av kontinuitetsplaneringen i stadens nämnder och bolag skett. Kommunstyrelsen har inte heller följt upp Göteborgs Stads plan för krisberedskap och civilt försvar.

Mot bakgrund av de bedömningar som gjorts i granskningen lämnas följande rekommendationer:

Stadsrevisionen rekommenderar kommunstyrelsen att följa upp Göteborgs Stads plan för arbetet med krisberedskap och civilt försvar 2021–2023 och återrapportera resultatet till kommunfullmäktige.

Stadsrevisionen rekommenderar kommunstyrelsen att utreda förutsättningarna för ett stadengemensamt användande av personal i händelse av störningar i stadens samhällsviktiga verksamheter.

Stadsrevisionen rekommenderar kommunstyrelsen att utöva en systematisk uppsikt över nämndernas och bolagens kontinuitetsförmåga.

Stadsrevisionen beslutade om revisionsrapporten *Kontinuitetsförmåga i samhällsviktiga verksamheter i Göteborgs Stad* den 22 november 2022. Rapporten har skickats till kommunstyrelsen för beaktande.

4.2 Granskning av Göteborgs Stads arbete med bostadslösa barnfamiljer

Med utgångspunkt i stadsrevisionens granskning från år 2016 *Utan fast punkt – en granskning av Göteborgs Stads arbete med bostadslösa barnfamiljer* var syftet med granskningen att bedöma om fastighetsnämnden och kommunstyrelsen, utifrån sitt ansvar har vidtagit ändamålsenliga åtgärder för att hantera bostadssituationen för bostadslösa barnfamiljer.

Stadsrevisionen bedömning är att fastighetsnämnden och kommunstyrelsen har vidtagit åtgärder för att hantera situationen för strukturellt hemlösa barnfamiljer men att ytterligare åtgärder behöver vidtas. Vi anser att omfattningen av strukturell hemlöshet som drabbar barn behöver kartläggas ytterligare samt att en genomförandestrategi, som tydligt beskriver hur stadens riktlinjer för bostadsförsörjning kan konkretiseras, behöver tas fram.

Vi bedömer att detta är ett arbete som bör prioriteras av de nybildade nämnderna på stadsutvecklingsområdet, som berörs av frågan. Då det krävs en stark styrning och tydliga prioriteringar på en kommunövergripande nivå för att nå upp till barnperspektivet anser vi att kommunstyrelsen behöver stärka styrningen av stadens arbete inom området.

Stadsrevisionen beslutade om revisionsrapporten *Granskning av Göteborgs Stads arbete med bostadslösa barnfamiljer* den 21 september 2022. Rapporten har skickats till kommunstyrelsen för beaktande.

4.3 Styrning och uppföljning av Göteborgs Stads arbete med skyfallshantering

Stadsrevisionen har granskat om den kommunövergripande styrningen och uppföljningen av stadens samlade arbete med skyfallshantering är tillräcklig. De verksamheter som har ingått i granskningen är kommunstyrelsen, kretslopp och vattennämnden samt stadsbyggnadsnämnden.

Den sammanvägda bedömningen är att det inte har fattats tillräckligt med kommunövergripande beslut om vad staden ska uppnå inom området och i vilken takt det ska ske, ansvaret för stadens nämnder och bolag är inte tillräckligt tydligt utpekade och uppföljningen av det samlade arbetet har inte varit tillräcklig.

Granskningen har gjorts med vetskapen om att klimatanpassning är en utmaning för hela samhället och att det finns många faktorer som påverkar förutsättningarna för att kunna skydda staden mot översvämningar i samband med skyfall. Kostnaden för att vidta åtgärder kan bli mycket hög samtidigt som det finns en naturlig, inbyggd osäkerhet kring när och i vilken omfattning, som staden kommer att drabbas av konsekvenserna av ett skyfall.

Kommuners ansvar för samhällsplaneringen innebär att de har en central roll i klimatanpassningen. Enligt plan- och bygglagen ska kommuner ta hänsyn till klimataspekter och skyfall när nya detaljplaner tas fram. Men för befintlig bebyggelse saknas en tvingande lagstiftning. Kommuner har inte heller full rådgivning att genomföra nödvändiga åtgärder eftersom ansvaret för klimatanpassning av befintlig bebyggelse åligger respektive fastighetsägare. Kommuner som vill genomföra klimatanpassningsåtgärder behöver även ta hänsyn till kommunalrättsliga principer om allmänt intresse och skyldigheten att behandla kommunmedlemmar lika.

Beaktat att utmaningarna inom området är omfattande blir behovet av en ändamålsenlig styrning, ansvarsfördelning och uppföljning av stadens arbete än mer väsentlig. Detta gäller både för de åtgärder som, utmaningarna till trots, är möjliga att genomföra i dag och de åtgärder som kanske först går att vidta med ändrade förutsättningar.

Mot bakgrund av ovanstående iakttagelser och bedömningar lämnar stadsrevisionen följande rekommendation till kommunstyrelsen.

Stadsrevisionen rekommenderar kommunstyrelsen att vidareutveckla den kommunövergripande styrningen av stadens arbete med skyfallshantering.

Stadsrevisionen beslutade om revisionsrapporten *Styrning och uppföljning av Göteborgs Stads arbete med skyfallshantering* den 21 februari 2023. Rapporten har skickats till kommunstyrelsen för beaktande.

5 Granskning av räkenskaper och bokslut

Kommunstyrelsen ansvarar för att räkenskaperna är rättvisande och upprättade i enlighet med gällande lagstiftning.

Revisorernas uppdrag är att pröva om kommunstyrelsens räkenskaper är rättvisande och upprättade i enlighet med gällande lagstiftning.

Granskningen av räkenskaper och bokslut omfattar följande delar:

- översiktlig granskning av delårsrapport per augusti
- intern kontroll i redovisningsrutiner
- årsbokslut.

Nedan redovisas resultatet av granskningen.

5.1 Översiktlig granskning av delårsrapport

Vi granskar delårsrapporten översiktligt, vilket innebär att granskningen är inriktad på en övergripande analys och inte på detaljer i redovisningen. Det har i vår översiktliga granskning av delårsrapporten per augusti inte framkommit några omständigheter som ger oss anledning att anse att delårsrapporten inte, i allt väsentligt, är upprättad i enlighet med gällande föreskrifter och god redovisningssed.

5.2 Granskning av intern kontroll i redovisningsrutiner

Granskningen av kommunstyrelsens interna kontroll i redovisningsrutiner omfattar följande delar:

- löneprocess
- intäktsprocess
- inköpsprocess
- bokslutsprocess
- rutiner för hantering av jäv och närståendetransaktioner.

5.2.1 Iakttagelser

Resultatet av granskningen redovisas i den lägesrapport som har skickats till stadsledningskontoret. Lägesrapporten innehåller revisorernas iakttagelser och bedömning tillsammans med stadsledningskontorets kommentarer.

5.2.2 Bedömning

Stadsrevisionens bedömning är att den interna kontrollen inom de granskade processerna i allt väsentligt är tillfredsställande.

5.3 Granskning av årsbokslut

Granskningen av kommunstyrelsens bokslut för verksamhetsåret 2022 omfattar upprättade resultaträkningar och balansräkningar.

5.3.1 Iakttagelser

Granskningen visar att:

- inrapporterat material är korrekt
- kommunstyrelsen har följt de bokslutsanvisningar och riktlinjer som Göteborgs Stad gett ut
- inga förhållanden som kan skada förtroendet för verksamheten har uppmärksammats.

Inga väsentliga avvikelser i övrigt förekommer.

5.3.2 Bedömning

Stadsrevisionen bedömer att kommunstyrelsens årsrapport ger en i alla väsentliga delar rättvisande bild av kommunstyrelsens finansiella ställning per den 31 december enligt lagen om kommunal bokföring och redovisning.

6 Uppföljning av tidigare granskning

Ibland resulterar våra granskningar i att revisorerna lämnar rekommendationer och/eller kritik. När detta händer följer vi oftast upp detta nästkommande år. Nedan redogör vi för den uppföljning som vi har genomfört i år.

6.1 Uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet

Stadsrevisionen granskade år 2021 kommunstyrelsens systematiska arbetsmiljöarbete. Granskningen resulterade i att vi riktade följande rekommendation till kommunstyrelsen:

Stadsrevisionen rekommenderar kommunstyrelsen att stärka det systematiska arbetsmiljöarbetet så att det följer gällande föreskrifter och riktlinjer.

Vi har i år följt upp denna rekommendation genom intervjuer och granskning av dokument.

6.1.1 Iakttagelser

Enligt uppgift från stadsledningskontoret har åtgärder vidtagits för att stärka det systematiska arbetsmiljöarbetet, bland annat har uppgiftsfördelningen setts över och rutinerna för att säkerställa att handlingsplaner dokumenteras korrekt har stärkts. En viss justering av organisationen har gjorts med syfte att få den mer ändamålsenlig.

När det gäller uppföljningen av det systematiska arbetsmiljöarbetet uppger stadsledningskontoret att detta har genomförts genom att en enkät har ställts till chefer och fackliga representanter som ingår i förvaltningens skyddskommitté. Enkäten bygger på delar av Arbetsmiljöverkets självskattningsverktyg som syftar till att arbetsgivaren tillsammans med medarbetarna ska få i gång en diskussion om arbetsmiljöarbetet. Vi har tagit del av enkäten och resultatet. Stadsrevisionen noterar att enkäten saknar väsentliga delar från föreskriften och att frågorna är ställda med utgångspunkt i hur det fungerar generellt på stadsledningskontoret. Frågorna ska inte besvaras med ett ja eller ett nej utan utifrån en skala från 1–4 där 1 motsvarar ”håller inte med alls” och 4 ”håller helt med”. För två av frågorna måste respondenten motivera sitt svar om svaret inte är en fyra. I en av frågorna ska respondenten uttala sig om kunskaper och riskmedvetenhet hos stadsledningskontorets arbetstagare.

Enligt uppgift redovisas resultatet av enkäten vid förvaltningens samverkansgrupp/skyddskommitté. Kommunstyrelsen informeras om resultatet genom att protokollet från detta möte skickas till kommunstyrelsen. Vi har tagit del av protokollet. Av detta framgår att underlaget bedömdes vara bristfälligt på grund av få svarande, två chefer och två fackliga representanter.

Med anledning av Arbetsmiljöverkets tillsyn har en central anvisning beslutats av stadens HR-direktör under 2023 (se avsnitt 2.1.3.1). Av denna framgår hur den årliga uppföljningen av det systematiska arbetsmiljöarbetet ska genomföras och rapporteras för stadens nämnder. Stadsledningskontoret uppger att uppföljning kommer att genomföras i enlighet med denna anvisning.

6.1.2 Bedömning

Stadsrevisionen bedömer att åtgärder har vidtagits för att omhänderta de brister som framkom i förra årets granskning men att ytterligare åtgärder krävs. När det gäller den årliga uppföljningen av det systematiska arbetsmiljöarbetet bedömer stadsrevisionen, i likhet med stadsledningskontoret, att underlaget för uppföljningen är bristfälligt. Därutöver är bedömningen att strukturen för uppföljningen behöver ses över så att samtliga delar av Arbetsmiljöverkets föreskrift för systematiskt arbetsmiljöarbete fångas in. Resultatet av uppföljningen ska svara på om det systematiska arbetsmiljöarbetet har fungerat bra eller om förbättringar behövs. En förutsättning för det är, enligt stadsrevisionens bedömning, att frågorna i uppföljningen behöver besvaras med ett ja eller ett nej och att de inte bör vara en bedömning av hur det generellt fungerar på hela arbetsplatsen.

Stadsrevisionens bedömning är att tillräckliga åtgärder inte har vidtagits och att rekommendationen därmed kvarstår.

Stadsrevisionen rekommenderar kommunstyrelsen att stärka det systematiska arbetsmiljöarbetet så att det följer gällande föreskrifter och riktlinjer.

6.2 Uppföljning av organisation och ansvarsfördelning för va-verksamheten

I den grundläggande granskningen från föregående år bedömde stadsrevisionen att reglementet för kretslopp och vattennämnden samt andra styrdokument var otydliga och överlappande vad gäller ansvarsfördelningen för va-verksamheten. Detta medförde att vi riktade följande rekommendation till kommunstyrelsen:

Stadsrevisionen rekommenderar kommunstyrelsen att utreda och klargöra ansvarsförhållandena avseende organisationen och styrningen av va-verksamheten i staden med utgångspunkt i lagen om allmänna vattentjänster.

Vi har i år följt upp denna rekommendation genom intervjuer och dialog med stadsledningskontoret och dokumentanalys.

6.2.1 Iakttagelser

Till följd av rekommendationen till kommunstyrelsen, har stadsledningskontoret genomfört en utredning av huvudmannaskapet för allmänna vattentjänster i Göteborgs Stad. I samband med detta har stadsledningskontoret även haft en dialog med kretslopp och vatten. I utredningen har de rättsliga förutsättningarna gåtts igenom.

Stadsledningskontoret lyfter att en lagändring 2022 avseende enskilda avlopp troligtvis innebär att en revidering av kretslopp och vattennämndens reglemente kan behöva göras under 2023. Vid genomgång av de allmänna bestämmelserna har stadsledningskontoret också identifierat en viss överlappning vad avser Gryaab AB:s och nämndens ansvar.

Stadsledningskontoret noterar att formuleringarna kring huvudmannaskapet skiljer sig åt mellan de allmänna bestämmelserna och kretslopp och vattennämndens reglemente. Stadsledningskontorets bedömning är att detta inte har någon inverkan eller betydelse kopplat till nämndens ansvar. Däremot kommer stadsledningskontoret att se över formuleringarna vid kommande revidering av bestämmelserna respektive nämndens reglemente för att säkerställa enhetlighet. Revidering av bestämmelserna planeras ske under 2023.

Stadsledningskontorets bedömning är att det, enligt definitionen i lagen om allmänna vattentjänster, finns två huvudmän då ägandet av den allmänna va-anläggningen är uppdelad mellan två separata juridiska personer.

Stadsledningskontoret bedömer att det finns skäl att förtydliga kretslopp och vattennämndens reglemente utifrån den nuvarande formuleringen av uppdraget.

Stadsledningskontoret lyfter att Gryaab AB:s ägarråds val att formulera sig i besluts punkter inte är samma sak som att ägarrådet i aktiebolagslagsrättslig mening kan fatta beslut som ska gälla för bolaget. Ägarrådets beslut är därmed inte juridiskt bindande för bolaget. Att bolaget hör samman ägarrådets önskemål ser däremot stadsledningskontoret överhuvudtaget inte som något problem.

Stadsledningskontoret gör också bedömningen att allmänna bestämmelser VA (ABVA) har företrädare före skrivelserna i Gryaab:s aktieägaravtal, och att det är kretslopp och vattennämnden som har den yttersta beslutanderätten. Stadsledningskontoret kommer att lyfta in frågan för värdering vid en eventuell revideringen av ABVA under 2023.

I stadsledningskontorets utredning beskrivs sedan samverkansformer. Stadsrevisionen har inte berört eller bedömt förekomsten av samverkan inom ramen för granskningen. En jämförelse sker även med Nordvästra Skånes Vatten och Avlopp AB (NSVA). Delägarkommunerna är huvudmän och ägare. Det sker ägarsamråd och beställarrollen utövas av tjänstepersoner. Vi har inte genomfört en analys av NSVA AB:s organisation i denna uppföljning. Vi noterar dock att det som skiljer detta exempel från Göteborg är att huvudmannaskapet i NSVA inte har lämnats över till en nämnd. Va-anläggningarna är inte uppdelade i ett bolag och en nämnd, där nämnden anges ha huvudmannaskapet över hela va-anläggningen.

Stadsrevisionen lyfte även i granskningen att kommunerna enligt aktieägaravtalet ska verka för att det till styrelsen inte utses eller nomineras personer som samtidigt ingår i beställarfunktion eller tillsynsfunktion inom aktuellt verksamhetsområde inom kommunen. Inför valberedningens nominering av styrelseledamöter för 2023 i bolagen tillhandahöll stadsledningskontoret underlag för val av bolagsstyrelser. Under informationen om Gryaab gjordes en hänvisning till aktieägaravtalets skrivningar.

Stadsledningskontoret anger i utredningen att det inte framgått av revisionsredogörelsen för 2021, vilka faktiska risker eller konkreta brister de påpekade otydligheterna avseende ansvarsfördelningen har medfört. Ur ett intern styrning och kontroll-perspektiv, är otydliga ansvarsförhållanden en självklar risk för en ändamålsenlig och effektiv styrning. Vi redogör nedan för några faktiska risker och brister, utöver de som vi beskrev i granskningen, som anknyter till den otydliga ansvarsfördelningen och tillämpningen av lagen om allmänna vattentjänster och som stadsrevisionen uppmärksammat i tidigare granskning.

En viktig utgångspunkt för lagen om allmänna vattentjänster är en effektiv och hållbar hantering av va-tjänster. Lagen innebär strängare bestämmelser än självkostnadsprincipen i och med dess bestämmelser om att det endast är *nödvändiga kostnader* som får bekostas av va-kollektivet. Det finns även bestämmelser

om hur överskott ska betalas tillbaka till va-kollektivet och hur underskott ska hanteras. Dessa bestämmelser avser hela va-anläggningen.

Otydligheterna avseende huvudmannaskapet har bland annat medfört att det fram till nyligen saknats en särredovisning av hela va-verksamheten i staden. Gryaabs anläggning har i detta sammanhang inte hanterats som en del av stadens va-anläggning, utan endast i förhållande till aktiebolagslagens bestämmelser. Va-taxan i staden ska baseras på nödvändiga kostnader för hela anläggningen. Det vill säga både kretslopp och vattennämndens och Gryaabs anläggning.

Om det inte är tydligt vem som är huvudman för stadens va-anläggning, så finns en påtaglig risk att samverkan mellan Gryaab och kretslopp och vattennämnden blir personberoende. Det avser särskilt om kretslopp och vattennämndens befogenheter inte är tydliga när det gäller att ha insyn i verksamhet och räkenskaper, och begära ut underlag till beräkningar av va-taxan.

Staden har även tills nyligen felaktigt tillämpat reglerna för eget kapital på kretslopp och vattennämnden, vilket är ett annat exempel på att styrningen av va-verksamheten inte anpassats till lagen om allmänna vattentjänster.

6.2.2 Bedömning

Vi ser positivt på att en revidering kommer att ske av ABVA och kretslopp och vattennämndens reglementen. De nuvarande formuleringarna innebär att det är oklart vem som är huvudman för va-anläggningen i Göteborgs Stad. Lagen om allmänna vattentjänster förutsätter en huvudman för va-anläggningen. Till skillnad från stadsledningskontoret bedömer vi att formuleringarna har inverkan och betydelse kopplat till nämndens ansvar. I reglementet är kretslopp och vatten huvudman, och i ABVA är kommunen huvudman och befogenheterna utövas av nämnden. Det framgår inte att Gryaab också är huvudman enligt lagen om allmänna vattentjänster, vilket är en av slutsatserna i stadsledningskontorets utredning.

Vi bedömer att när huvudmannaskapet är otydligt formulerat, så bidrar det även till ytterligare otydligheter i styrningen, när ägarrådet fattar beslut om exempelvis handlingsplaner för Gryaab eftersom dessa beslut inte är juridiskt bindande. Stadsrevisionen bedömer att det kan bli problem, om ägarrådets önskemål inte skulle stämma överens med lagen om allmänna vattentjänster, eller om besluten inte finns förankrade i taxeberäkningar som kretslopp och vattennämnden ansvarar för.

Vi ser positivt på att stadsledningskontoret kommer att beakta frågan om vem som har den yttersta beslutanderätten i samband med en eventuell revidering av ABVA.

Eventuella justeringar i reglementet och allmänna bestämmelser behöver också beaktas i styrdokumentet för Gryaab. Vi vill här även lyfta att lagen om

allmänna vattentjänster är en speciallag och därmed överordnad aktiebolagslagen och kommunallagen.

Vi ser det också som en förbättring att aktieägaravtalets lydelse har tillfogats underlaget till valberedningens nominering av styrelseledamöter, för att förebygga att styrelsemedlemmar inte samtidigt ingår i den beställande funktionen.

Vi bedömer att kommunstyrelsen har vidtagit åtgärder för att omhänderta rekommendationen men avvaktar de reviderade styrdokument. Rekommendationen kvarstår därför.

Stadsrevisionen rekommenderar kommunstyrelsen att utreda och klargöra ansvarsförhållandena avseende organisationen och styrningen av va-verksamheten i staden med utgångspunkt i lagen om allmänna vattentjänster.

7 Stadsrevisionens uppdrag och rapportering

Den kommunala revisionen är ett lokalt demokratiskt kontrollinstrument med uppdrag att granska den verksamhet som bedrivs i kommunen.

Revisorerna är förtroendevalda och utses av kommunfullmäktige. I Göteborg är de totalt 22. Revisorerna är oberoende och granskar på kommunfullmäktiges uppdrag, och därigenom indirekt också för medborgarna.

Revisorerna prövar årligen om ledamöterna i kommunstyrelsen och nämnderna fullgör sina uppdrag. Revisorerna uttalar sig årligen om nämndledamöternas ansvar i en revisionsberättelse som lämnas till kommunfullmäktige. Utöver revisionsberättelsen upprättar revisorerna även revisionsredogörelser, en för varje nämnd och en för kommunstyrelsen. I revisionsredogörelserna sammanfattas all granskning som revisorerna har genomfört under året.

Bland de valda revisorerna utser kommunfullmäktige även lekmannarevisorer. Dessa har ett självständigt uppdrag att granska de bolag som helt eller delvis ägs av kommunen. I Göteborg utses två lekmannarevisorer för varje bolag.

Revisorerna genomför också särskilda granskningar som i regel rör flera nämnder och bolag. Dessa redovisas löpande under året till kommunfullmäktige i revisionsrapporter.

Revisorerna tar även varje år fram en årsredogörelse som sammanfattar all den granskning som har gjorts i kommunen under det aktuella året.

Revisorernas rapporter hittar du på www.goteborg.se/stadsrevisionen.

8 Språkbruk och revisionstermer

När revisorerna har genomfört en granskning lämnar de ofta rekommendationer till de granskade nämnderna och bolagen. Ibland lämnar de även revisionskritik.

Rekommendationer lämnas när revisorerna ser förbättringsområden i verksamheten. Rekommendationerna syftar till att utveckla och förbättra verksamheten.

Revisionskritik lämnas när revisorerna ser brister i verksamheten som är av mer allvarlig karaktär. Revisionskritik graderas genom begreppen erinran eller anmärkning. Anmärkning är allvarligast. När det gäller kommunstyrelsen kan en anmärkning lämnas med eller utan tillstyrkan om ansvarsfrihet.

Under kommande år följer revisorerna upp vilka åtgärder som kommunstyrelsen har gjort för att följa revisorernas rekommendationer.

Stadsrevisionen

Postadress: Box 2141, 403 13 Göteborg

Besöksadress: Stora Badhusgatan 6

Göteborgs Stads kontaktcenter: 031-365 00 00, kansli: 031-368 07 00

stadsrevisionen@stadsrevisionen.goteborg.se

www.goteborg.se/stadsrevisionen

Granskning av Göteborgs stads räkenskaper och bokslut

Stadsrevisionen har avslutat granskningen av Göteborgs stads räkenskaper och bokslut avseende verksamhetsåret 2022. Våra iakttagelser och bedömningar framgår av revisionsredogörelsen som bifogas.

Göteborg den 13 april 2023

För revisorsgruppen, enligt uppdrag

Lena Westergren nämndsekreterare och registrator

Göteborgs Stad

– granskning av räkenskaper och bokslut 2022

2023-04-04

April 2023

Göteborgs Stad – granskning av räkenskaper och bokslut 2022

Diarienummer: 0184/22

Stadsrevisionen i Göteborgs Stad

Yrkesrevisor: Terez Lindbom, Stefan Elmgren-Warberg och Cecilia Ribeiro Gonçalves

www.goteborg.se/stadsrevisionen

Innehåll

1	Sammanfattning	4
2	Granskningens utgångspunkter	6
2.1	Granskningens syfte	6
2.2	Revisionskriterier.....	6
2.3	Metod och avgränsningar.....	7
3	Granskning av intern kontroll i redovisningsrutiner	7
3.1	Iakttagelser	8
3.2	Bedömning	8
4	Granskning av Göteborgs Stads årsredovisning 2022.....	8
4.1	Förvaltningsberättelsen.....	8
4.2	Struktur och upplysningar	9
4.2.1	Bedömning.....	9
4.3	God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning.....	9
4.3.1	Måluppfyllelse för de finansiella målen	11
4.3.2	Ekonomiskt resultat.....	12
4.3.3	Måluppfyllelse för verksamhetsmålen.....	12
4.3.4	Uppföljning av rekommendation avseende verksamhetsmål.....	14
4.4	Balanskravsresultat.....	15
4.4.1	Bedömning.....	16
4.5	Rättvisande räkenskaper	16
4.5.1	Redovisning av konst.....	16
4.5.2	Redovisning av leasing	17
4.5.3	Kassaflödesanalys	18
4.5.4	Drift- och investeringsredovisning.....	19
4.5.5	Uppföljning av redovisning av gatukostnadsersättning och liknande inkomster	20
4.5.6	Sammanställda räkenskaper	21
4.5.7	Redovisning i enlighet med lagen om insyn i vissa finansiella förbindelser	21
4.5.8	Sammanfattande bedömning rättvisande räkenskaper ...	22
5	Stadsrevisionens uppdrag och rapportering	23
6	Språkbruk och revisionstermer	23

1 Sammanfattning

Kommunstyrelsen upprättar årligen en årsredovisning för hela Göteborgs Stad som omfattar nämnder, bolag och kommunalförbund. Revisorernas uppgift är att bedöma om resultatet i årsredovisningen är förenligt med de mål och riktlinjer som fullmäktige har beslutat, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig.

Stadsrevisionens bedömning är att Göteborgs Stad i huvudsak har en ändamålsenlig intern kontroll i de redovisningsrutiner som har ingått i årets granskning.

Vidare bedöms Göteborgs Stads årsredovisning inklusive de sammanställda räkenskaperna, i allt väsentligt, vara upprättad i enlighet med lag om kommunal bokföring och redovisning samt rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning. Årsredovisningen bedöms ge en rättvisande bild av Göteborgs Stads resultat och ställning.

Samtidigt bedömer vi att årsredovisningen, i olika delar, behöver utvecklas för att fullt ut följa lag om kommunal bokföring och redovisning samt rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning. I granskningen har bland annat följande iakttagelser och bedömningar gjorts.

Årsredovisningens förvaltningsberättelse har granskats och bedöms i allt väsentligt innehålla de upplysningar som ska lämnas enligt lag och rekommendationer.

Årsredovisningens förvaltningsberättelse innehåller en samlad utvärdering av om målen och riktlinjerna för god ekonomisk hushållning har uppnåtts och följts. Vi bedömer att utvärderingen i huvudsak sker på en övergripande nivå och endast delvis är kopplad till verksamheternas måluppfyllelse.

Kommunfullmäktiges långsiktiga finansiella inriktningar ligger till grund för de finansiella mål som formulerats i budgeten för år 2022. Vi bedömer att beslutade målvärden har uppnåtts för året och för tioårsperioden.

Fullmäktige har beslutat om verksamhetsmål för god ekonomisk hushållning. Granskningen visar att utfall för indikatorerna som mäter måluppfyllelsen saknas i delar. Vissa åtgärder har dock genomförts för att tydligare koppla uppföljningen till den genomförda verksamheten, vilket är positivt. Samtidigt kvarstår vår bedömning från tidigare år att den valda styrmodellen brister i sin koppling till den genomförda verksamheten i stadens nämnder och bolag.

Kommunstyrelsen har bedömt att det föreligger god ekonomisk hushållning både ur ett finansiellt och ett verksamhetsmässigt perspektiv. Stadsrevisionens bedömning är att resultatet i årsredovisningen i allt väsentligt är förenligt med de målvärden fullmäktige beslutat om avseende de finansiella målen för god ekonomisk hushållning. Vi bedömer att verksamhetsmålen delvis uppfylls i förhållande till de valda indikatorerna.

I enlighet med de krav som ställs i kommunal redovisningslag har en balanskravsutredning upprättats i årsredovisningen. Av balanskravsutredningen framgår att Göteborgs Stad når upp till balanskravet år 2022, och att en avsättning till resultatutjämningsreserv har varit möjlig att göra.

Räkenskaperna bedöms i allt väsentligt vara rättvisande. Årsredovisningens balans och resultaträkning för 2022 har stämts av mot stadens redovisning utan väsentliga avvikelser. Avvikelser noteras för bland annat redovisning av konst och leasingavtal.

Stadsrevisionen bedömer att konsten inte redovisas i enlighet med lag om kommunal bokföring och redovisning och i enlighet med god redovisningssed. Kulturnämndens konstsamlingar finns inte upptagna som tillgångar i stadens sammanställda räkenskaper per årsbokslutet 2022. Utifrån kända förhållanden bedömer vi att risken för väsentliga fel i stadens- och de sammanställda räkenskaperna är låg men att det behöver utredas vidare för att utesluta risken helt.

Stadsrevisionen bedömer utifrån erhållna uppgifter i granskningen att det finns osäkerheter avseende klassificeringen av tecknade leasingavtal. För att säkerställa att god redovisningssed tillämpas behövs ytterligare utredning.

Stadsledningskontoret gör bedömningen att de inte behöver upprätta varken en öppen eller separat redovisning enligt lag (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m., vi gör ingen annan bedömning.

Stadsrevisionen lämnar följande rekommendationer till kommunstyrelsen:

Område	Rekommendation
God ekonomisk hushållning	Stadsrevisionen rekommenderar kommunstyrelsen att utveckla styrsystemet för att säkerställa en effektiv styrning mot verksamhetsmål av betydelse för god ekonomisk hushållning. (Rekommendationen lämnades 2019)
Rättvisande räkenskaper	Stadsrevisionen rekommenderar kommunstyrelsen att säkerställa en redovisning av konstinnehav i enlighet med lag om kommunal bokföring och redovisning och Rådet för kommunal redovisnings rekommendationer. Stadsrevisionen rekommenderar kommunstyrelsen att utreda om leasingavtalen utgör finansiell leasing eller inte, samt eventuella effekter på redovisningen.

2 Granskningens utgångspunkter

Den kommunala redovisningen regleras i kommunallagen och i lag om kommunal bokföring och redovisning. I lag om kommunal bokföring och redovisning hänvisas till att redovisningen ska upprättas enligt god redovisningssed. Vidare regleras den kommunala redovisningen av uttalanden från Rådet för kommunal redovisning som uttolkar den goda seden genom rekommendationer som är normerande.

Årsredovisningens syfte är ge en rättvisande bild av verksamhetens resultat och kommunens ekonomiska ställning vid räkenskapsårets slut. Årsredovisningen ska enligt kommunallagen¹ godkännas av kommunfullmäktige. Kommunstyrelsen är ansvarig för upprättandet av Göteborgs Stads årsredovisning.

Revisorernas uppgift är att pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig. Vidare ska revisorerna bedöma om resultaten i årsredovisningen är förenliga med de mål fullmäktige beslutat. Stadsrevisionen beskriver i denna rapport de iakttagelser som ligger till grund för revisorernas bedömning av årsredovisningen.

2.1 Granskningens syfte

Granskningens syfte är att bedöma om resultatet i årsbokslutet är förenligt med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning och om räkenskaperna är rättvisande. Att räkenskaperna är rättvisande innebär att redovisningen ger en rättvisande bild av resultat och ekonomisk ställning samt att årsredovisningen är upprättad i enlighet med lagstiftning och god redovisningssed.

I granskningen ingår även att bedöma om den interna kontrollen i redovisningsrutiner är tillräcklig.

Bedömningen ska biläggas årsbokslutet i form av en revisionsberättelse.

2.2 Revisionskriterier

De revisionskriterier som är utgångspunkt i vår granskning är:

- kommunallagen (2017:725)
- lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning (LKBR)
- Rådet för kommunal redovisnings rekommendationer (RKR:s rekommendationer)

¹ 11 kap. 21 § kommunallagen.

- Göteborgs Stads riktlinjer för god ekonomisk hushållning och tillämpning av resultatutjämningsreserv
- Göteborgs Stads budget 2022.

2.3 Metod och avgränsningar

Granskningen har utförts enligt god revisionssed och enligt Sveriges kommunala yrkesrevisorer (SKYREV:s) vägledning för redovisningsrevision i kommuner och landsting. Det innebär att granskningen planerats och genomförts ur ett väsentlighets- och riskperspektiv för att i rimlig grad kunna bedöma om årsredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild. Med rättvisande bild menas att årsredovisningen inte innehåller fel som påverkar resultat och ställning eller notupplysningar på ett sätt som kan leda till felaktigt beslutsfattande.

Ernst & Young AB (EY) har på uppdrag av stadsrevisionen granskat delar av Göteborg Stads årsredovisning samt stadens sammanställda räkenskaper (undantaget kassaflödesanalysen som granskats av stadsrevisionen).

Granskningen av årsredovisningen omfattar:

- förvaltningsberättelse
- resultaträkning
- balansräkning
- kassaflödesanalys
- sammanställda räkenskaper
- noter
- drift- och investeringsredovisning.

3 Granskning av intern kontroll i redovisningsrutiner

Stadsrevisionen granskar årligen den interna kontrollen i kommunstyrelsens och nämndernas redovisningsrutiner. De processer som har granskats 2022 är bland annat

- bokslutsprocessen
- intäktsprocessen
- löneprocessen
- inköpsprocessen
- investeringsprocessen.

Nedan redogörs för iakttagelser och bedömningar som framkommit i vår granskning av den interna kontrollen i redovisningsprocesserna i Göteborgs Stads nämnder. Varje förvaltning har under året fått en separat rapportering av genomförd granskning

3.1 Iakttagelser

Förbättringsområden har noterats inom flera av de granskade processerna och dessa har rapporterats till respektive nämnd och kommunstyrelse.

3.2 Bedömning

Stadsrevisionens bedömning är att Göteborgs Stads nämnder i huvudsak har en tillräcklig intern kontroll i de delar som ingått i granskningen. Granskningen visar dock att det finns förbättringsområden för några nämnder.

4 Granskning av Göteborgs Stads årsredovisning 2022

Stadsrevisionen granskar om resultatet i årsbokslutet för kommunkoncernen är förenligt med de mål som kommunfullmäktige beslutat om och om räkenskaperna är rättvisande. Att räkenskaperna är rättvisande innebär att redovisningen ger en rättvisande bild av resultat och ekonomisk ställning samt att årsredovisningen är upprättad i enlighet med lagstiftning och god redovisningssed.

Stadsrevisionens granskning av årsredovisningen och räkenskaperna 2021 resulterade i att vi lämnade följande rekommendationer till kommunstyrelsen:

Stadsrevisionen rekommenderar kommunstyrelsen att utveckla styrsystemet för att säkerställa en effektiv styrning mot verksamhetsmål av betydelse för god ekonomisk hushållning.

Stadsrevisionen rekommenderar kommunstyrelsen att fastställa tydliga principer för intäktsföring av inkomster från markförsäljning, exploateringsavtal, offentliga bidrag och liknande inom ramen för pågående projekt för en enhetlig styrning.

Nedan redogörs för de iakttagelser och bedömningar som framkommit i vår granskning av Göteborgs Stads årsredovisning samt resultat och ställning per den 31 december 2022. Vår granskning innefattar även uppföljning av lämnade rekommendationer från tidigare år.

4.1 Förvaltningsberättelsen

Enligt LKBR, kapitel fyra, ska en förvaltningsberättelse ingå i årsredovisningen.

4.2 Struktur och upplysningar

Förvaltningsberättelsen ska enligt 11 kap LKBR, innehålla följande huvudrubriker:

- Översikt över verksamhetens utveckling
- Den kommunala koncernen
- Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning
- Händelser av väsentlig betydelse
- Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten
- God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning
- Balanskravsresultat
- Väsentliga personalförhållanden
- Förväntad utveckling

Under respektive huvudrubrik ska de upplysningar som anges i RKR R15 redogöras för.

4.2.1 Bedömning

Förvaltningsberättelsen har granskats och bedöms i allt väsentligt innehålla den struktur och de upplysningar som ska lämnas enligt LKBR samt rekommendation från RKR. Stadsrevisionens bedömer att förvaltningsberättelsen har utvecklats jämfört med föregående år avseende de upplysningar som ska lämnas i enlighet med R15.

Nedan redogörs för iakttagelser och bedömningar avseende huvudrubrikerna god ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning samt balanskravsresultatet. Två områden som regleras särskilt i kommunallagen².

4.3 God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning

Enligt kommunallagen 11 kap §1 ska kommuner ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet i såväl nämnder som kommunala bolag. Kommunfullmäktige ska därför besluta om riktlinjer för god ekonomisk hushållning. En budget ska upprättas för varje år och i budgeten ska omfatta en plan för ekonomin som ska innehålla finansiella mål som är av betydelse för god ekonomisk hushållning.³

Budgeten ska även innehålla en plan för verksamheten under budgetåret. I planen ska det anges mål och riktlinjer som är av betydelse för en god ekonomisk

² God ekonomisk hushållning 11 kapitlet 1 § och 6 § LKBR, Balanskravsresultat 11 kap 12 § och 14 § LKBR

³ 11 kap. 1-6 §§ kommunallagen.

hushållning. Det ska finnas finansiella mål likväl som mål för verksamheten som är av betydelse för god ekonomisk hushållning.

Enligt kommunallagens förarbeten är syftet med verksamhetsperspektivet i god ekonomisk hushållning att verksamheten ska bedrivas på ett kostnadseffektivt och ändamålsenligt sätt. För att uppnå god ekonomisk hushållning måste det finnas ett klart samband mellan resursåtgång, prestationer, resultat och effekter. Av förarbetena framgår att det därför krävs en utvecklad planering med tydliga och mätbara mål samt en rättvisande och tillförlitlig redovisning som ger information om avvikelser mot uppställda mål. Resultatanalyser och kontroller behövs vilka visar hur verksamhetens prestationer och kvalitet motsvarar uppställda mål.

Verksamhetsmål och finansiella mål ska styra kommunen mot ändamålsenlighet och effektivitet. I enlighet med stadens valda systematik för styrning, PDSA (Plan-Do-Study-Act), ska styrsystemet gå att följa som en röd tråd mellan olika nivåer i staden. För att åstadkomma en ändamålsenlig styrning mot målen för god ekonomisk hushållning bör det därmed finnas en överensstämmelse mellan mål på olika nivåer.

Av kommunstyrelsens reglemente framgår att den ansvarar för ramarna för styrningen av hela den kommunala verksamheten i staden. Kommunstyrelsen ska leda arbetet med att ta fram styrande dokument för staden.⁴ Enligt reglementet ska kommunstyrelsen också ha uppsikt över att nämnderna fullgör uppgifter inom olika verksamhetsområden i enlighet med vad kommunfullmäktige har bestämt, lag eller annan författning.

De fastställda målen ska följas upp i årsredovisningen av kommunstyrelsen. Årsredovisningens förvaltningsberättelse ska innehålla en samlad utvärdering av om målen och riktlinjerna för god ekonomisk hushållning har uppnåtts och följts.⁵

Vid stadsrevisionens granskning av årsredovisning 2021 kvarstod en rekommendation från 2019 avseende god ekonomisk hushållning:

Stadsrevisionen rekommenderar kommunstyrelsen att utveckla styrsystemet för att säkerställa en effektiv styrning mot verksamhetsmål av betydelse för god ekonomisk hushållning.

I granskningen av Göteborgs Stads årsredovisning 2022 har vi följt upp rekommendationen.

⁴ 2022-01-27 § 11, Dnr 0721/21, 2 kap, § 3

⁵ 11 kap. 8 § lag om kommunal bokföring och redovisning.

4.3.1 Måluppfyllelse för de finansiella målen

I Göteborgs Stads budget för 2022 har fyra målvärden angetts för finansiella inriktningar för god ekonomisk hushållning:

- Resultatets andel av skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning.
- Egenfinansieringsgraden av investeringar.
- Exploateringsverksamheten ska över en rullande tioårsperiod vara i balans
- Soliditeten för kommunkoncernen bör uppgå till 15 procent inklusive ansvarsförbindelsen för pensionsåtagandet.

Vi noterar att målvärdet för exploateringsverksamheten inte avser det enskilda året utan gäller en 10-årsperiod.

Därutöver anges målvärden på fyra av de långsiktiga finansiella inriktningarna för god ekonomisk hushållning. Inriktningarna är hämtade ur Göteborgs Stads riktlinjer för god ekonomisk hushållning samt resultatutjämningsreserv.

Kommunstyrelsen har följt upp om resultatet är förenligt med god ekonomisk hushållning. Utgångspunkten för uppföljningen är de finansiella inriktningarna som återfinns i kommunfullmäktiges riktlinjer för god ekonomisk hushållning. Utfall och målvärde för 2022 redovisas i tabellen nedan.

Inriktningar	Målvärde 2022	Utfall 2022
Soliditeten för kommunkoncernen bör uppgå till 15 procent inklusive ansvarsförbindelsen för pensionsåtagandet.	15 %	28 %
Resultatet bör över en rullande tioårsperiod uppgå till minst 2 procent av kommunens skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning.	2 %	5,6 %
Egenfinansieringsgraden av investeringar bör över en rullande tioårsperiod uppgå till minst 50 procent.	47 %	115 %
Exploateringsverksamheten ska över en rullande tioårsperiod vara i balans.	108 %	114 %

Av förvaltningsberättelsen framgår att utfallsvärden för såväl 2022 som utifrån ett tioårigt snitt överstiger de av fullmäktige beslutade målvärdena. Kommunstyrelsen bedömer därmed att god ekonomisk hushållning föreligger ur ett finansiellt perspektiv.

Utvärderingen av de finansiella målen sker på en övergripande nivå och omfattar inte nämndernas och bolagens uppföljning. Av budgeten för 2022 framgår: ”I enlighet med kommunfullmäktiges ekonomiska målsättning om att ha en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser ska planerande nämnder sträva efter att nå balans i exploateringsekonomin över en 10 årsperiod. Därtill ska nämnderna sträva mot att nå en nollvision där målet är att inga detaljplaner ska ge ekonomiskt underskott.”

Finansiella mål har även tilldelats de planerande verksamheterna som redovisas i form av organisationsmål. Resultatet redovisas dock inte i årsredovisningen.

4.3.2 Ekonomiskt resultat

Av årsredovisningen framgår att årets resultat för kommunkoncernen uppgår till 3 653 miljoner kronor, varav 2 554 miljoner avser nämnder och 1 230 miljoner avser bolag. Kommunkoncernens resultat justeras även för interna mellanhavanden mellan kommunen och bolag samt kommunalförbundens resultat med sammanlagt -132 miljoner. I resultatet ingår realisationsvinster med 1 426 miljoner kronor. Realisationsvinsterna avser främst Göteborg Energi ABs försäljning av Ale fjärrvärme, fastighetsförsäljningar inom lokalkoncernen Higab AB och Liseberg AB. Överskottet förklaras även genom intäkter från investerings- och exploateringsbidrag samt att skatteintäkter överstigit förväntad nivå med 800 miljoner kronor.

Det strukturella resultatet för 2022, det vill säga resultatet exklusive poster av engångskaraktär, uppgår till 1 241 miljoner kronor vilket utgör cirka 3,3 procent av skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning. Kommunstyrelsen konstaterar att skatteintäkterna ökat mer än väntat, samtidigt har inte nettokostnaderna ökat i enlighet med prognoserna och inflationen har ännu inte fått fullt genomslag. Till detta kommer även ökade statsbidrag. Kommunen redovisar ett betydande överskott. Överskottet kan inte i sin helhet avsättas i resultatutjämningsreserven, då den sedan tidigare uppgår till 5 258 miljoner kronor och reserven endast får uppgå till 5 623 miljoner kronor.

Vi noterar att stadens ökade investeringstakt fått genomslag på nettoskuldssättningen som ökat de senaste åren. Samtidigt har inte investeringar och exploateringar genomförts i planerad takt.

4.3.3 Måluppfyllelse för verksamhetsmålen

I stadens riktlinje för god ekonomisk hushållning anges att de mål som fullmäktige formulerar i sitt årliga budgetbeslut också utgör verksamhetsmål för god ekonomisk hushållning. Det framgår även av budgeten för 2022.

I kommunfullmäktiges budget för 2022 finns tre övergripande mål och femton övergripande verksamhetsmål. För de övergripande verksamhetsmålen har fullmäktige beslutat om indikatorer och målvärden. För varje nämnd och styrelse har fullmäktige angett i budget vilka övergripande verksamhetsmål och indikatorer som är av betydelse för respektive verksamhet. Nämnder och styrelser ska planera sin verksamhet med utgångspunkt i dessa mål. Stadens regionala bolag har inte tilldelats några övergripande verksamhetsmål och indikatorer.

Utöver de övergripande målen och verksamhetsmålen har fullmäktige även fattat beslut om specifika mål för nämnder och styrelser. Nämnder och styrelser kan även besluta om egna verksamhetsnära mål för sin verksamhet.

Vi noterar att kommunstyrelsens sammanfattande bedömning av god ekonomisk hushållning sker inom ramen för förvaltningsberättelsen. Merparten av uppföljningen av målen återfinns i ett avsnitt utanför förvaltningsberättelsen. I bilaga till årsredovisningen återrapporteras nämndernas och styrelsers uppföljning av nämnd/bolagsspecifika mål samt verksamhetsnära mål. Av uppföljningen framgår till viss del också åtgärder för att uppnå måluppfyllelse.

Kommunstyrelsens bedömning av måluppfyllelse för de tre övergripande målen utgår ifrån graden av måluppfyllelse för de 15 övergripande verksamhetsmålen. Bedömningen av respektive verksamhetsmåls uppfyllelse baseras i huvudsak på om indikatorernas målvärde uppnås. Merparten av indikatorerna och deras utfallsvärden, har hämtats från officiella undersökningar och statistik.

I anslutning till redovisningen av den övergripande måluppfyllelsen, redovisas även nämndernas och bolagens bedömningar av de övergripande verksamhetsmålen. Vi noterar att inte alla verksamheter har bedömt måluppfyllelsen, och att kommunstyrelsens bedömning kan skilja sig åt från nämndernas och bolagens bedömningar.

Utfallsvärden saknas för lite mer än en fjärdedel av de totalt 87 indikatorerna, det är en förbättring jämfört med årsredovisningen för 2021, då närmare hälften saknades.

Nedan redogör vi för kortfattat för bedömningen av måluppfyllelsen för de övergripande målen, och verksamhetsmålen samt de avvikelser vi noterat.

Kommunstyrelsen bedömer att det övergripande målet *Göteborg är en attraktiv storstad där alla ges chansen att forma sina liv och ingen lämnas utanför*, delvis är uppfyllt. Bedömningen grundas på att 5 av de underliggande 6 verksamhetsmålen bedöms vara delvis uppfyllda. Verksamhetsmålet som avser äldreomsorgen har inte uppfyllts och grundskolan har inte heller uppnått sina mål.

Verksamhetsmålet *Göteborg präglas av en god samverkan mellan stad, akademi, civilsamhälle och näringsliv* bedöms som delvis uppfyllt. Vi noterar dock att utfall saknas för fyra av fem indikatorer och att bedömningen baseras på föregående års utfall.

Kommunstyrelsen bedömer att det andra övergripande målet *Göteborg är en hållbart växande storstad med framtidstro* delvis är uppfyllt. Bedömningen grundar sig på att fyra av de övergripande verksamhetsmålen bedöms vara delvis uppfyllda.

För verksamhetsmålet *Göteborg tar ansvar för kommande generationers livskvalitet* saknas utfall för samtliga sju indikatorer.

För det tredje övergripande målet *Göteborg är en storstad med stabil ekonomi och hög tillväxt* bedömer kommunstyrelsen att målet delvis är uppfyllt. Bedömningen grundar sig på att ett av de sammanlagt fem övergripande verksamhetsmålen bedöms vara uppfyllt, två mål bedöms som delvis uppfyllda. Ett mål är inte uppfyllt och ett mål anses vara svårbedömt.

Vi noterar att indikatorerna för det övergripande verksamhetsmålet Göteborg har en budget i balans och långsiktig hållbara finanser, sammanfaller med de finansiella målen för god ekonomisk hushållning.

Kommunstyrelsen har bedömt att det föreligger en god ekonomisk hushållning ur ett verksamhetsperspektiv.

4.3.4 Uppföljning av rekommendation avseende verksamhetsmål

I vår granskning av årsredovisningen har vi sedan 2019 påtalat att det saknas en tydlig röd tråd i styrningen mellan mål på olika nivåer i staden. Kommunstyrelsens utvärdering av måluppfyllelsen har inte omfattat nämndernas och styrelsernas grad av måluppfyllelse, utan bedömningen har skett på en övergripande nivå. Utfall har saknats på indikatorer för att mäta måluppfyllelse, och orsakssamband mellan indikatorer och genomförd verksamhet har i vissa fall saknats, eller varit svagt.

Stadsrevisionen har noterat att budgethandlingen för 2022 formulerats tydligare avseende hur övergripande mål och verksamhetsmål ska vara en utgångspunkt i nämndernas och styrelsernas planering och uppföljning. Verksamhetsmålen har tilldelats nämnd och styrelser. Vi noterar att årsredovisningen nu beaktar nämnder och styrelser bedömning av måluppfyllelse i större utsträckning än tidigare, samtidigt som inte alla nämnder och styrelser har redovisat måluppfyllelsen för de mål de tilldelats. Nämndspecifika mål och verksamhetsnära mål beaktas inte i bedömningen av måluppfyllelsen.

Vi ser att det skett en förbättring avseende att utfall redovisas i större utsträckning på indikatorerna som bedömningar av måluppfyllelse baseras på. Dock saknas fortfarande utfall för mer än en fjärdedel av indikatorerna, och det finns fortfarande indikatorer som redovisar svagt orsakssamband i relation till verksamheten som ska bedömas.

Vi efterfrågade även ytterligare utveckling avseende de finansiella målen. I budgeten för 2022 framgår att de finansiella målen också utsetts till organisationsmål och har tilldelats berörda nämnder. Vi ser dock inte att nämndernas bidrag till måluppfyllelse redovisas i utvärderingen av måluppfyllelsen på samma sätt som för verksamhetsmålen.

4.3.4.1 Bedömning

Vi bedömer att årsredovisningens förvaltningsberättelse innehåller en samlad utvärdering av om målen och riktlinjerna för god ekonomisk hushållning har uppnåtts och följts. Utvärderingen sker dock i huvudsak på en övergripande nivå och är endast delvis kopplad till verksamheternas måluppfyllelse.

Genom riktlinjerna för god ekonomisk hushållning har fullmäktige beslutat om vilka långsiktiga finansiella inriktningar som ska styra ekonomin i Göteborgs Stad för att uppnå god ekonomisk hushållning i ett längre perspektiv.

Stadsrevisionen bedömer att finansiella målvärden har definierats för år 2022 för tre av dessa inriktningar.

Utvärderingen av de finansiella målen kan utvecklas så att den också omfattar nämndernas tilldelade organisationsmål på området.

Göteborgs Stad redovisar ett betydande överskott för året. Vi noterar att investeringstakten och exploateringstakten inte når upp till de nivåer som planerats och att nettoskuldsättningen har ökat.

Av riktlinjen för God ekonomisk hushållning framgår att samtliga verksamhetsmål är mål för god ekonomisk hushållning. Stadsrevisionen bedömer att sambandet mellan kostnadseffektivitet och ändamålsenlig verksamhet inte är helt klarlagt för samtliga mål i budgeten.

Vi bedömer vidare att underlaget för bedömningar av målen har förbättrats jämfört med tidigare år, men att det fortfarande saknas utfallsvärden för ett stort antal indikatorer. Orsakssambandet mellan stadens genomförda verksamhet och utfallet på flera indikatorer, framstår som svagt eller svårt att belägga. Vi noterar också att verksamhetsmål för ett par väsentliga verksamheter inte har uppfyllts.

Uppföljningen av föregående års rekommendation visar att åtgärder har genomförts för att tydligare koppla uppföljningen till genomförd verksamhet. Det ser vi som positivt. Samtidigt kvarstår vår bedömning att den valda styrmodellen brister i sin koppling till den genomförda verksamheten i stadens nämnder och bolag.

Styrmodellens uppbyggnad utgör ramarna för stadens styrning. Kommunstyrelsen är ansvarig för att tillse att dessa ramar är ändamålsenliga. Arbetet med att utveckla styrmodellen behöver fortsätta. Rekommendationen att utveckla styrsystemet avseende verksamhetsmålen kvarstår.

Kommunstyrelsen har bedömt att det föreligger god ekonomisk hushållning både ur ett finansiellt och ett verksamhetsmässigt perspektiv. Stadsrevisionens bedömning är att resultatet i årsredovisningen i allt väsentligt är förenligt med de målvärden fullmäktige beslutat om avseende de finansiella målen för god ekonomisk hushållning. Vi bedömer att de mål som beslutats för verksamheten delvis uppfylls i förhållande till de valda indikatorerna, givet att det finns brister i styrmodellen och underlaget som bedömningen baseras på.

4.4 Balanskravsresultat

I enlighet med kommunallagen ska kommuner upprätta en budget där intäkterna överstiger kostnaderna. Om resultatet ändå blir negativt måste det kompenseras med överskott inom tre år. Från och med 2013 finns det enligt kommunallagen en möjlighet att under vissa förutsättningar reservera delar av ett positivt resultat i en resultatutjämningsreserv. Denna reserv kan sedan användas för att

utjämna intäkter över en konjunkturcykel, under förutsättning att årets resultat efter balanskravsjusteringar är negativt.

Göteborgs Stad redovisar ett resultat 2 554 miljoner kronor. Efter balanskravsjusteringar om 873 miljoner kronor, som avser realisationsvinster, uppgår 2022 års resultat till 1 681 miljoner kronor. Efter avsättning till resultatutjämningsreserv med 365 miljoner kronor uppgår 2022 års balanskravsresultat till 1 316 miljoner kronor.

Årets överskott kan inte i sin helhet avsättas i resultatutjämningsreserven på grund av begränsningar i kommunens riktlinjer. Då resultatutjämningsreserven sedan tidigare uppgår till 5 258 miljoner kronor och reserven endast får uppgå till 5 623 miljoner kronor (15 procent av summan av skatter, generella statsbidrag och utjämning) finns ett utrymme för att avsätta medel på 365 miljoner kronor.

4.4.1 Bedömning

Stadsrevisionen bedömer att en balanskravsutredning är upprättad i enlighet med de krav som ställs i lagen om kommunal bokföring och redovisning. Göteborgs Stad bedöms uppfylla balanskravet år 2022. Resultatutjämningsreserven har granskats utifrån gällande regelverk och bedöms uppfylla kraven.

4.5 Rättvisande räkenskaper

De finansiella rapporterna ska upprättas i enlighet med god redovisningssed och enligt LKBR. Vad som är god redovisningssed uttolkas av RKR. Nedan redogörs för iakttagelser och bedömningar i granskningen av resultaträkningen, balansräkningen, kassaflödesanalysen, noter, drifts- och investeringsredovisning och sammanställda räkenskaper.

4.5.1 Redovisning av konst

Konst som köps in eller doneras ska värderas och tas upp i resultat- och balansräkningen om intäktskriterierna enligt RKR⁶, är uppfyllda.

Kulturnämnden redovisar för närvarande, i enlighet med instruktion från stadsledningskontoret, ingen inköpt konst som tillgångar i balansräkningen.

När en tillgång tagits emot utan ersättning, eller till en ersättning som väsentligt understiger tillgångens verkliga värde, ska tillgången redovisas till det verkliga värdet vid förvärvstidpunkten.⁷ Kulturnämnden har över tid erhållit ett stort antal donationer av konstföremål till högt värde men redovisar ingen konst som

⁶ Rekommendation R2 Intäkter

⁷ Lag om kommunal bokföring och redovisning 7 kap. 10 §

tillgångar i balansräkningen. Posten saknas därmed också i stadens sammanställda räkenskaper per årsbokslutet 2022.

En sammanställning eller motsvarande bedömning över den donerade konstens värde har inte kunnat erhållas.

Vid avvikelse från rekommendation från RKR ska upplysningar lämnas i not. Information om avvikelse avseende redovisning av konst saknas i Göteborgs Stads årsredovisning 2022.

4.5.1.1 Bedömning

Stadsrevisionen bedömer att konsten inte redovisas i enlighet med LKBR och i enlighet med god redovisningssed. Stadsrevisionens bedömning är att tillgångarnas värde i kommunens bokslut och sammanställda redovisning är upptagna till ett för lågt belopp.

Eftersom en sammanställning av konstens värde inte kunnat erhållas kan en bedömning av hur hanteringen påverkar ställningen i staden och sammanställda räkenskaper inte göras. Utifrån kända förhållanden bedömer stadsrevisionen att risken för väsentliga fel i stadens- och de sammanställda räkenskaperna är låg men att det behöver utredas vidare för att utesluta risken helt.

Vi lämnar därför följande rekommendation till kommunstyrelsen:

Stadsrevisionen rekommenderar kommunstyrelsen att säkerställa en redovisning av konstinnehav i enlighet med lag om kommunal bokföring och redovisning och Rådet för kommunal redovisnings rekommendationer.

4.5.2 Redovisning av leasing

Enligt RKR R5 som behandlar leasing kan leasingavtal klassificeras som antingen finansiell- eller operationell leasing. Klassificeringen ska enligt R5 utgå ifrån avtalets ekonomiska innebörd. Finansiell leasing är ett leasingavtal där de ekonomiska riskerna och fördelarna som förknippas med ägandet av ett objekt i allt väsentligt överförs från leasinggivaren till leasingtagaren. Operationell leasing är enligt R5 ett leasingavtal som inte är ett finansiellt leasingavtal.

Göteborgs Stad redovisar leasingkostnader. Som underlag för klassificering i finansiell eller operationell leasing har man gjort en genomgång av leasingvillkor. Staden har gjort bedömningen att de stora externa leasingavtalen där staden är leasingtagare avser operationell leasing. Vidare har staden konstaterat att det inte finns några finansiella kontrakt där staden är leasinggivare. I årets granskning framkommer att några av stadens bolag har så kallade ”produktionsbaserade hyresavtal” där hyresgästen i de flesta fall är Göteborgs Stad och avtalsförhållandena indikerar att det rör sig om finansiella leasingavtal.

4.5.2.1 Bedömning

Stadsrevisionen bedömer att det finns osäkerheter avseende klassificeringen av tecknade hyresavtal. För att säkerställa att god redovisningssed tillämpas behövs ytterligare utredning. Vi lämnar följande rekommendation till kommunstyrelsen:

Stadsrevisionen rekommenderar kommunstyrelsen att utreda om leasingavtalen utgör finansiell leasing eller inte, samt eventuella effekter på redovisningen.

4.5.3 Kassaflödesanalys

Enligt 8 kap. 1 § LKBR ska kommunen upprätta en kassaflödesanalys som redovisar kommunens in- och utbetalningar under räkenskapsåret. Sedan 2019 finns en ny rekommendation för kassaflödesanalyser, R13 som RKR tagit fram.

Enligt RKR R13 ska kassaflöden från in- och utbetalningar som avser räntor och utdelningar redovisas separat. Det finns en upplysning för räntor och utdelningar för år 2022 avseende kommunen, men inte för jämförelseåret 2021. För den kommunala koncernen saknas uppgifter för båda åren.

Kassaflödesanalysen i årsredovisningen är upprättad enligt den indirekta metoden. För att tydliggöra kassaflödets poster och dess kopplingar till kommunens resultat- och balansräkning finns en nothänvisning vid varje post i kassaflödesanalysen. Med hjälp av noterna kan beloppen för olika poster i kassaflödesanalysen härledas för både kommunen och den kommunala koncernen. Vi har i vår granskning noterat att utgående värden för balans- och resultaträkningen för år 2021 har ändrats till följd av rättelser. Siffrorna i kassaflödesanalysen för 2021 har inte på motsvarande sätt uppdaterats, vilket är ett avsteg från RKR R13.

När det gäller investeringsverksamheten är det, enligt RKR R13, tidpunkten för utbetalning som avgör vilket år ett inköp redovisas i kassaflödesanalysen, inte tidpunkten för leverans. Tidpunkten för in- eller utbetalning styr även finansieringsverksamheten. Vi har i granskningen av kassaflödesanalysen noterat att inköp av materiella anläggningstillgångar redovisas i den period som leveransen sker. Vi menar att den upplysning som lämnas i årsredovisningen om skälen till avvikelserna från RKR R13 behöver förtydligas.

4.5.3.1 Bedömning

Stadsrevisionen bedömer att kassaflödesanalysen har utvecklats i förhållande till tidigare år vad gäller dess kopplingar till balansräkningens poster och nothänvisningar. För att fullt ut följa gällande normering enligt RKR R13 behöver kassaflödesanalysen kompletteras med mer information avseende räntor och utdelningar. Skälen för avvikelserna avseende redovisning av inköp i

investeringsverksamheten vad gäller tidpunkt behöver utvecklas. Upplysningar som lämnas i not

I 9 kap. 1 § LKBR framgår de upplysningar som ska lämnas i form av noter. Utöver bestämmelserna i LKBR ska upplysningar lämnas i not i enlighet med RKR:s rekommendationer. Enligt förarbeten till LKBR framgår att noterna utgör en egen del av årsredovisningen som tillsammans med årsredovisningens övriga delar ska ge en rättvisande bild av kommunens ställning och resultat.⁸

I granskningen kan vi konstatera att årsredovisningens notpaket har utvecklats jämfört med föregående år. Vi noterar samtidigt att de upplysningar som ska ingå i not om avsättningar delvis saknas.

4.5.3.2 Bedömning

Årsredovisningens notpaket bedöms i allt väsentligt innehålla de upplysningar och den information som krävs enligt lag och god redovisningssed. Undantaget denna bedömning är not om avsättningar som fortsatt behöver utvecklas.

4.5.4 Drift- och investeringsredovisning

Drift- och investeringsredovisningen regleras i 10 kap. 1–2 §§ i LKBR. Driftredovisningen ska innehålla en redovisning av hur utfallet förhåller sig till den budget som fastställts för den löpande verksamheten. Investeringsredovisningen ska innehålla en samlad redovisning av kommunens investeringsverksamhet.

Hur redovisningarna ska utformas och vilka uppgifter som ska framgå finns beskrivet i RKR:s rekommendation R14 Drift- och investeringsredovisning. Bland annat framgår att innevarande års utfall ska jämföras med föregående års utfall och utfallen ska redovisas brutto. Därutöver ska sambandet mellan drift- och investeringsredovisningarna och årsredovisningens övriga delar beskrivas översiktligt för att årsredovisningen ska möta kravet på överskådlighet i enlighet med 4 kap. 2§ LKBR.⁹

Vidare anger R14 att upplysningar ska lämnas om hur kommunens drift- och investeringsbudgets är uppbyggda samt de ekonomistyrningsprinciper och internredovisningsprinciper som är väsentliga för drift- och investeringsredovisningen. Upplysningarna ska lämnas i not eller i annat dokument som noten hänvisar till.

Granskningen visar att drift- och investeringsredovisningarna i årsredovisningen följer de krav som ställs i 10 kap. 1–2 §§ LKBR.

⁸ Prop. 2017/18:149.

⁹ Driftsredovisningen bör, med eller utan justering, summeras i resultaträkningens poster *Verksamhetens intäkter* och *Verksamhetens kostnader*. Investeringsredovisningen bör, med eller utan justering, summeras kassaflödesrapportens poster *Investering av immateriella, materiella och finansiella anläggningstillgångar*.

Vi noterar att kommunens driftredovisning redovisar utfall för såväl innevarande år som för föregående år. Däremot kan vi inte utläsa av årsredovisningen att det görs någon analys som förklarar förändringarna i utfallen mellan åren.

Vad gäller driftsredovisningen för bolagen noterar vi att denna inte redovisas enligt samma uppställning som för kommunen. Vi konstaterar att det för bolagen saknas såväl kostnader för innevarande år som intäkter och kostnader för föregående år.

Vi noterar även att det kan förtydligas i årsredovisningen hur drift- och investeringsredovisningarna hänger samman med resultaträkning och kassaflödesanalys.

4.5.4.1 Bedömning

Stadsrevisionens bedömning är att avsnitt om drift- och investeringsredovisningen behöver utvecklas ytterligare för att helt överensstämma med den normering som följer av RKR R14.

4.5.5 Uppföljning av redovisning av gatukostnadsersättning och liknande inkomster

Med anledning av att LKBR började gälla från 1 januari 2019 tog RKR fram en ny rekommendation för intäkter, rekommendation R2¹⁰. I den nya rekommendationen har principen för periodisering av gatukostnadsersättningar och liknande inkomster förändrats, investeringens nyttjandetid får inte längre matchas mot dessa inkomster.

De nämnder som berörs är park- och naturnämnden, fastighetsnämnden och trafiknämnden. Föregående års granskning visade att redovisningen anpassats genom en kommunövergripande justering i Göteborgs Stads räkenskaper och bokslut för 2021. Ingen justering gjordes i berörda nämnders redovisningar.

Under året har redovisningsprinciperna för intäktsredovisningen justerats och implementerats i berörda nämnders redovisningar. Granskningen visar att ersättningarna nu redovisas i takt med investeringens färdigställande samt att försäljning av exploateringsprojekt intäktsförs i sin helhet vid tillträdet.

Jämförelsetal för räkenskapsår 2021 har justerats och den ackumulerade effekten redovisas som en korrigeringspost i ingående eget kapital. Upplysningar lämnas i not.

4.5.5.1 Bedömning

I årsbokslutet föregående år lämnades rekommendation om redovisning exploateringsbidrag. Intäktsredovisningen inom park- och naturnämnden,

¹⁰ Ersatte tidigare rekommendation, RKR 18.1.

fastighetsnämnden och trafiknämnden har anpassats till RKR:s rekommendation R2 och nu följer gällande normering. Rekommendationen kvarstår därmed inte.

4.5.6 Sammanställda räkenskaper

EY har på uppdrag av stadsrevisionen granskat och bedömt Göteborgs Stads sammanställda räkenskaper.

De sammanställda räkenskaperna med justering av ägarandelar har granskats utan väsentliga anmärkningar. Utförda elimineringar har granskats utan väsentliga anmärkningar.

Granskningen av konsolideringsprocessen av de sammanställda räkenskaperna visar att processen består av många manuella moment. Det kräver ett omfattande avstämningsarbete för såväl staden som för de olika enheterna och är i stora delar personberoende. Göteborgs Stad använder Excel i olika moment i avstämningsprocessen. Även om inga iakttagelser om väsentliga avvikelser har noterats under årets granskning så finns det risker med processer som har manuella inslag.

4.5.6.1 Bedömning

Granskningen är utförd enligt god revisionssed och sammantaget har EY inga väsentliga anmärkningar att framföra.

4.5.7 Redovisning i enlighet med lagen om insyn i vissa finansiella förbindelser

Enligt lag (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m. (transparenslagen) ska kommunen upprätta en öppen redovisning, samt när så krävs, en separat redovisning.

Ovanstående stycke gäller dock enbart i den utsträckning kommunen bedriver verksamhet inom sin nämndorganisation som utgör företag, det vill säga verksamhet som enligt lagens definition kan klassificeras som företagsverksamhet, samt att denna företagsverksamhet uppfyller nedanstående kriterier.

1. Verksamheten erbjuder tjänster eller varor på en marknad.
2. Den aktuella företagsverksamheten erbjuder tjänster på en marknad som kan påverka handeln med andra EES-länder. Om så inte är fallet kan verksamheten undantas.
3. Verksamheten är inte att betrakta som myndighetsutövning. Om verksamheten utgör myndighetsutövning är den inte företagsverksamhet.
4. Det samlade nettovärdet av nämndernas företagsverksamhet överstiger 40 miljoner euro.

Om ovanstående kriterier inte är uppfyllda finns inget krav att tillämpa transparenslagens regler om öppen och separat redovisning.

Stadsledningskontorets sammanställning för 2022 över nettoomsättningen i nämndernas företagsverksamheter visar att denna under år 2022 uppgick till drygt 88,5 miljoner kronor. Det är ett belopp som med bred marginal ligger under transparenslagens tröskelvärde på 40 miljoner Euro¹¹, så stadsledningskontoret gör bedömningen att de inte behöver upprätta varken en öppen eller separat redovisning. Vi gör ingen annan bedömning.

4.5.8 Sammanfattande bedömning rättvisande räkenskaper

Efter genomförda granskningsåtgärder kopplade till intäkter, kostnader, tillgångar och skulder är det vår bedömning att stadens resultat- och balansräkning inte omfattar några väsentliga avsteg från LKBR eller god redovisningssed.

Vi bedömer att de sammanställda räkenskaperna i allt väsentligt är upprättade i enlighet med LKBR och RKR R16 och ger en rättvisande bild av verksamheten och den ekonomiska ställningen för Göteborgs Stad och dess koncern per den 31 december 2022.

¹¹ 30 december 2022 motsvarade 40 miljoner Euro drygt 445 miljoner kronor.

5 Stadsrevisionens uppdrag och rapportering

Den kommunala revisionen är ett lokalt demokratiskt kontrollinstrument med uppdrag att granska den verksamhet som bedrivs i kommunen.

Revisorerna är förtroendevalda och utses av kommunfullmäktige. I Göteborg är de totalt 22. Revisorerna är oberoende och granskar på kommunfullmäktiges uppdrag, och därigenom indirekt också för medborgarna.

Revisorerna prövar årligen om ledamöterna i kommunstyrelsen och nämnderna fullgör sina uppdrag. Revisorerna uttalar sig årligen om nämndledamöternas ansvar i en revisionsberättelse som lämnas till kommunfullmäktige. Utöver revisionsberättelsen upprättar revisorerna även revisionsredogörelser, en för varje nämnd. I revisionsredogörelsen sammanfattas all granskning som revisorerna har genomfört i nämnden under året.

Bland de valda revisorerna utser kommunfullmäktige även lekmannarevisorer. Dessa har ett självständigt uppdrag att granska de bolag som helt eller delvis ägs av kommunen. I Göteborg utses två lekmannarevisorer för varje bolag.

Revisorerna genomför också särskilda granskningar som i regel rör flera nämnder och bolag. Dessa redovisas löpande under året till kommunfullmäktige i revisionsrapporter.

Revisorerna tar även varje år fram en årsredogörelse som sammanfattar all den granskning som har gjorts i kommunen under det aktuella året.

Revisorernas rapporter hittar du på www.goteborg.se/stadsrevisionen.

6 Språkbruk och revisionstermer

När revisorerna har genomfört en granskning lämnar de ofta rekommendationer till de granskade nämnderna och bolagen. Ibland lämnar de även revisionskritik.

Rekommendationer lämnas när revisorerna ser förbättringsområden i verksamheten. Rekommendationerna syftar till att utveckla och förbättra verksamheten.

Revisionskritik lämnas när revisorerna ser brister i verksamheten som är av mer allvarlig karaktär. Revisionskritik graderas genom begreppen erinran eller anmärkning. Anmärkning är allvarligast. När det gäller nämnderna kan en anmärkning lämnas med eller utan tillstyrkan om ansvarsfrihet.

Under kommande år följer revisorerna upp vilka åtgärder som nämnden eller bolaget har gjort för att följa revisorernas rekommendationer.

Stadsrevisionen

Postadress: Box 2141, 403 13 Göteborg

Besöksadress: Stora Badhusgatan 6

Göteborgs Stads kontaktcenter: 031-365 00 00, kansli: 031-368 07 00

stadsrevisionen@stadsrevisionen.goteborg.se

www.goteborg.se/stadsrevisionen